

OTTO LEHMANN-RUSSBÜLDT

Rustningsindustriens blodige internationale

OTTO LEHMANN-RUSSBÜLDT

RUSTNINGSINDUSTRIENS
BLODIGE INTERNATIONALE

OVERSAT AF C. L. SKJOLDBO

KØBENHAVN FORLAGET FREMAD MDCCCCXXXIII

Tilegnet den ukendte soldat.

*Copyright 1933 by
Fackelreiter – Verlag G. m. b. H.
Printed in Denmark
Dansk Andels Trykkeri.*

INDHOLD

	side
I. krigskunstens udvikling	4
II. Rustningsindustriens profit	5
III Rustningsindustriens internationale forbindelser	11
a Professor Hans Wehberg og »rustningsindustriens internationale samarbejde«	11
b. Leonid om rustningskapitalens politik	14
IV. Enkeltbilleder fra den blodige internationale	
A. Før verdenskrigen	17
a. Engelsk krigsskib sænket af engelsk mine	17
b. Krupp og hans kanoner	18
c. Den engelske kanonkonge Zaharoff	22
d. Dr. Ehrhardts firma i Düsseldorf leverer englænderne våben mod boerne	23
e. Det tyske Parseval - Luftskib »overordentlig effektivt« våben mod tyske uåde ...	23
f. Alfred Nobel indstifter verdensfredsprisen	24
B. Under verdenskrigen.	
1. Tyskland	26
2. Frankrig	29
3. England	32
4. Den intern. udveksling af dynamitaktier	33
C. Rustningsindustriens internationale aftaler efter verdenskrigen.	
1. Krigskunstens revolutionering	35
De internationale aftaler med hensyn til rustningsvirksomhederne og de militære råstoffer	38
3. Enkeltbilleder.	
a. Den kapitalistiske og politiske baggrund for giftgassen som fremtidens våben	40
Med hvilken hensigt agiteres der for giftgasværn?	41
b. Den franske kanonkonge Schneider i Creuzot	42
c. Den intern. våbenhandel efter krigen	45
d. Nogle eksempler på den ikke registrerede våbenhandel mellem politiske modstandere	48
V. Krupps granat-tændrørs patent	49
VI. Presse og justits	51
VII. Hvad har Folkeforbundet gjort mod rustningsindustriens uheldige indflydelse	53
Literatur	57

I. krigskunstens udvikling.

Til bedre forståelse af det følgende gives her en oversigt over krigskunstens udvikling:

1) *Den såkaldte heltetid.*

I begyndelsen var det også under hærenes kamp de enkelte mænd, der kæmpede mod hinanden. Ved at summere de mange enkelte sejre fik den ene part overmagten over den anden. Våbnenes fjernvirkning, f. eks. ved brug af spyd og pile, var endnu på dette tidspunkt underordnet i forhold til nærvirkningen, der opnåedes ved hjælp af sværd og lanse. Men hvilken betydning, fjernvirkningen kunne have, fremgår af den klassiske kamp mellem den ubeskyttede hyrdedreng David og den pansrede kæmpe Goliath, der besejredes ved et stenkast.

2) *krigskunsten i oldtiden og den tidlige middelalder.*

Den græske falanks - »lanse-tromlen« - og den romerske krigsteknik med testudoen¹⁾ er begyndelsen til at gøre sejren afhængig af hærenes massevirkning. Men det er dog stadig den enkelte krigers muskelstyrke, som er afgørende, også der, hvor krigeren i en bedre organiseret hær støder sammen med endnu stærkere muskler, som f. eks. i romernes krige med nordeuropæerne og partherne.

3) *Ildvåbnenes fjernvirkning hidfører en vending.*

Ved opfindelsen af ildvåbnene eller skydevåbnene begynder anvendelsen af kemiske stoffer - sprængstoffer - at ophæve virkningerne af muskelstyrken. Efterhånden bliver hjernen mere afgørende end musklerne, for det første ved skydevåbnenes forbedring, for det andet ved den systematiske udvikling af massevirkningen.

Verdenskrigen var resultatet af denne udvikling. under verdenskrigen lå afgørelsen endnu i 1ste og 2den dimension - d. v. s. holdt sig til jordens overflade.

Men ved krigens afslutning gjorde krigskunsten et fremstød, der var relativt større end den samlede krigskunsts udvikling indtil da.

4) *Krigskunstens vending og dens betydning for fremtiden.*

Det store fremskridt henimod slutningen af verdenskrigen bestod i, at afgørelsen forskød sig fra 1ste og 2den Dimension til det tredimensionale rum - flyvetekniken. Og i stedet for projektiler og fast materiale trådte den automatisk virkende giftgas - altså våben i luftform. Det er stadig mennesket selv, som sidder i krigsmaskinens centrum, men det er ikke længere hans muskler, men derimod hans hjerne og nerver, som er afgørende.

Betragtet som social foreteelse truer krigen med at antage samme form som i urtiden - d. v. s. den fuldstændige gensidige tilintetgørelse. Forskellen mellem civil- og militær-

1 »Testudo« = skildpadde. Hos de gl. romere en hærafdelings taktiske stilling, idet soldaterne ved hjælp af deres skjolde dannede et »skjoldtag« til beskyttelse mod stenkast m. m. O. A.

befolkning er forsvundet.

5) *National - international.*

Verdenskrigen bevirkede ikke nogen ændring i begrebet: international. Men alle de dermed forbundne betragtninger og problemer behandles med større Spænding.

Den hensigtsmæssige internationale organisering af folkeslagene med henblik på forøgelse af produktionen og fremme af den samfundsmæssige velstand kan kun være til fordel for nationerne og kræver ingen urimelige ofre af dem.

Før krigen var det navnlig følgende bevægelser, der følte sig som internationale:

- a) de store verdensreligioner, særlig den romerske katolicisme,
- b) kunsten og videnskaben,
- c) socialismen,
- d) fredsbevægelsen og frimurerne.

Også det personlige samkvem ved hjælp af Trafikmidlerne såvelsom Vareudvekslingen virkede internationalt opdragende.

Men alt dette er ganske vist ikke sket uden stærke Indskrænkninger.

under krigen sønderreves næsten alle disse bånd. Netop de organisationer, som havde prist internationalismen, erklærede nu, at de satte den enkelte »nation« højere. Til gengæld udviklede de nationale organisationer, der hidtil havde bekæmpet internationalismen som en fordærvelig og upatriotisk ide, nu i det stille en international solidaritet, der var langt mere holdbar end de internationale bevægelseres solidaritet. Der er her særlig tale om dynastierne og rustningsindustrien. Vi vil her kun beskæftige os med rustningsindustrien, med »kanonfabrikerne«. Man har ganske vist altid været klar over, at disse samarbejdede, men det er indlysende, at alle oplysninger herom kun sparsomt sivede ud og med vilje skjultes så godt som muligt.

II. Rustningsindustriens profit.

Oprindeligt lavede hver enkelt kriger selv sine våben.

Men snart begyndte våbensmeden at optræde selvstændigt. Han var håndværker som enhver anden. Det var hans håndværk, som i vor moderne tekniks tidsalder udviklede sig til rustningsindustrien. Våbnene og krigsmaterialet fremstilles lige som alle andre varer i den kapitalistiske produktions-proces, d.v.s. indehaveren af våbenværkstederne sælger sine produkter til en aftager og opnår en profit derved.

Denne profit er ved rustningsindustrien 3-4 gange højere end ved de civile industrier med samme tekniske ydeevne. I denne omstændighed, som ganske vist ikke er ukendt, men som man har skænket altfor ringe opmærksomhed ved alle betragtninger vedrørende krigenes opståen og varighed, ligger det stærkeste incitament for rustningsindustrien til at påvirke staternes politik i krigsvenlig retning.

Den heri interesserede industri sætter naturligvis alt ind på at hemmeligholde eller forfalske dette faktum. Men allerede i året 1909 gav en ingeniør, Ludwig Pfeiffer, i et omfangsrigt, næsten forsvundet værk, nøjagtige oplysninger herom.²⁾ Pfeiffer meddeler, at man i 1904 i det østrigske parlament *åbenlyst* konstaterede:

En 77 mm bagladefeltkanon til hurtigild ville være *godt betalt* med et beløb på 3000 Rmk., d. v. s. derved ville fabrikanten opnå den ved industriprodukter almindelige 25 pct.s avance. Men det østrigske krigsministerium betalte i stedet for 3000 Mk. ikke mindre end 7500 Mk. for et sådant våben. Pfeiffer har endvidere beregnet, at 50,000 tons råjern som grundsubstans indbringer 10 millioner dollar, når det anvendes til den civile industri, f. eks. til jernbaneskiner, redskaber, landbrugsmaskiner o.s.v., men 40 mill. Doll., d.v.s. 4 gange så meget, når man laver krigsmateriale deraf (panserplader, kanoner, geværer, granater o.s.v.).

Pfeiffer spørger, hvorfor maskingeværer egentlig er 17 gange så dyre som salongeværer, skønt fabrikationen ikke frembyder nogen væsentlig forskel.

Han anfører endvidere, at rekylskyts pr ton betales med en pris, som er 25 gange højere end prisen for de bedste eksprestogslokomotiver, skønt disse med hensyn til massefabrikation, præcisionsteknik og anvendelse af specialmetaller står på samme niveau.

Da *Karl Liebknecht* i den tyske rigsdag i april 1913 foretog en stor aktion mod rustningsindustrien og heri bl. a. støttedes af Erzberger, nedsatte man et udvalg til undersøgelse af rustningsleverancerne. I dette sad der foruden ministre og rigsdagsmænd også flere repræsentanter for rustningsindustrien, f. eks. opfinderen af det efter ham opkaldte Mausergevær samt Paul von Gontard, direktøren for den største tyske geværfabrik, »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken«.

Ifølge det stenografiske referat af dette udvalgs forhandlinger blev det fastslået, at et maskingevær (efter oplysninger i »Deutsches Armeebblatt« for 8. 5. 1910) kunne fremstilles i statens værksteder for ca. 1000 Mk. Men i den nævnte våbenfabrik var dets »billigste« pris 4000 Mk., altå fire gange så meget. Et maskingeværløb, der må fornyes ofte, kostede i »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken« omkring 50 Mk., - allermindst 39 Mk. - I statens værksteder kunne det trods de høje fremstillingsomkostninger laves for 15 Mk., ja, sandsynligvis endnu billigere.

Erzberger fremhævede, at disse oplysninger var givet åbenlyst af lederen for en statsgeværfabrik (en Officer).

På det sted i det officielle stenogram, hvor Erzberger på basis af de af krigsministeriets repræsentanter meddelte oplysninger udregner den pris, som fremstillingen af et maskingevær kan koste i den private industri, er der ikke trykt noget tal, men står kun fem prikker!

Denne ekstra profit på krigsartikler gælder naturligvis for alle industristater, da rustningsfirmaerne - som vi senere skal se - fastsætter priser og afsætningsbetingelser gennem internationale overenskomster.

² Ludwig Pfeiffer: *Kriegsgeist*. 4 Dele. 801 sider, Dresden 1909. E. Piersons Verlag.

Denne klart påviselige, men krampagtigt tilslørede kendsgerning (den meget højere profit for krigsmateriel) gør det let at forstå, hvorfor rustningsindustrien er interesseret i at fremkalde krig. Thi enhver produktionsgren må søge at forøge sin afsætning og at udvide sit marked. Og i hvor langt højere grad er man ikke interesseret i at forøge afsætningen af en vare, på hvilken man tjener 3 - 4 gange så meget som på andre varer. Med hensyn til afsætningen af krigsmateriel, navnlig ammunition, er der jo ikke noget, der virker så fremmede på forbruget som netop krigen.

Den kvalitativt høje profit i rustningsindustrien undergår naturligvis kun ved krigen sin kvantitative forøgelse og må derfor nødvendigvis føre til krig, selvom ejerne af rustningsvirksomhederne personlig er krigsmodstandere, som f. eks. Alfred Nobel, »dynamitkongen« og indstifteren af verdensfredsprisen.

Denne kvantitative forøgelse af mængden af krigsmateriel som følge af krigen fremgår tydeligst af en sammenlignende oversigt over mængden af den anvendte artilleriammunition i verdenskrigen, beregnet for tysklands og frankrigs vedkommende.

Oberstløjtnant Muths (fra krigsministeriet) opgiver i bladet »Deutsche Wehr« (nr. 33, 1928) værdien af den bortskudte tyske artilleriammunition for alle kalibre til 16,2 milliarder Mk. Af infanteriammunition brugtes kun 1/21 deraf, nemlig for 765,7000, 000 Mk. Disse 17 milliarder Mk. til ammunition repræsenterer ifl. Muths ca. 1/6 af de samlede tyske krigslån på 98 Milliarder Mk. Den tyske oberstløjtnant tilføjer selv, at denne sum bogstavelig talt er gået op i røg.

For frankrigs vedkommende når en fransk general (ifl. »Allg. Schweiz. Militärztg.«, nr. 11, 1929) til omtrent det samme resultat. Han har beregnet værdien af den bortskudte franske artilleriammunition til ca. 25 milliarder guldfrancs, altså 20 milliarder Mk. Også han gør opmærksom på, at dette beløb svarer til ca. 1/6 af de i Frankrig optagne krigskrediter. Til fremstillingen af nyt skyts anvendtes i Frankrig ifl. den samme general kun 1/12 af det beløb, der medgik til ammunition, nemlig 2 milliarder guldfrancs.

Men ingen af disse to militærforfattere gør opmærksom på et forhold, som er af største betydning for hver eneste skatteyder i Tyskland og Frankrig, nemlig, *at dette beløb til bortskudt ammunition svarer til det samlede årlige fredsbudget før krigen i hvert af de nævnte lande.* I løbet af de 4 år gik der lige så meget op i røg - til ammunition alene - som skatteyderne årlig havde indbetalt til dækning af statens samlede udgifter.

Som et yderligere eksempel skal nævnes den tyske generalløjtnant *M. Schwartes* oplysninger, der går ud på, at U.S.A. alene i de 19 måneder, hvor ententen havde fælles krigsførelse, solgte for følgende beløb våben og ammunition til ententen:

fra statsværksteder for 200,6 mill. doll.

fra private værksteder for 2094,8 mill. doll.³⁾

Disse tal gør det lettere at forstå, hvorfor man måtte beregne de samlede omkostninger til krigsmateriel og krigsførelse under verdenskrigen til ca. 700 milliarder Mk. Lægger man hertil omkostningerne ved krigsødelæggelserne, får vi et

³ Af Felger: Was wir vom Weltkrieg nicht wissen. Wilh. Andermann Verlag, Berlin.

beløb på over 1 billion Mk.⁴⁾ nøjagtig udregnet 1,037,942,000,000 Mk.

På disse 700 milliarder Mk. til krigsmateriel og krigsførelse har rustningsindustrien i det mindste for materialets vedkommende haft den nævnte overprofit på 3-4 gange så meget som på civilmateriel.

Ved verdenskrigens slutning udkom der en bog af Dr. *Rudolf Fuchs* omhandlende den krigsgevinst, de forskellige industrigrene havde haft i de enkelte lande (162 S. Zürich 1918, Alb. Müllers Verlag).

Ifl. denne bog steg krigsavancen for de fire. største tyske våbenfabrikers vedkommende med hundreder af procenter.

Disse 4 fabrikker var følgende:

- 1) Firmaet Krupp i Essen.
- 2) Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik i Düsseldorf (kaldet »Ehrhardt«)
- 3) »Die deutschen Waffen- und Munitionsfabriken« i Karlsruhe (direktør Paul von Gontard),
- 4) Köln-Rottweiler krudtfabrikerne, der var i intimt samarbejde med Dynamit-Nobel-trusten i London.

Om disse krudtfabriker udtaler Fuchs:

»Køln-Rottweiler krudtfabrikerne har haft en relativt større fortjeneste end Krupp-værkerne, idet de forøgede deres bruttofortjeneste med 481 % og deres nettoudbytte med 526 %. Også her gik den største del af krigsfortjenesten i fondet for henlæggelser, hvis saldo er steget med 1391 %.

Om »Dynamit-Nobel« i Tyskland udtaler Fuchs, at dette firmas nettoudbytte siden 1917 er steget eventyrligt, hvilket imidlertid holdtes skjult ved hjælp af bogførings-transaktioner, beregnede på at »putte offentligheden blå i øjnene«, et forhold, som ganske vist efter Fuchs mening »strider mod lovens bestemmelser om statusopgørelser«, men som »under de nuværende forhold indenfor rustningsindustrien er en dagligdags foreteelse«. Lignende forhold skildrer Fuchs for den franske rustningsindustri vedkommende. For firmaet Hotchkiss (St. Denis ved Paris), der særlig fabrikerede maskingeværer, konstaterer han en forrentning af aktiekapitalen på 1354 %.

I Amerika kunne man for trikotagefabrikernes vedkommende notere den højeste kendte krigsavance, nemlig på 15.536 %. Og dog er trikotagevarer ikke som ammunitionen direkte krigsmateriel, selvom de hører med til »krigsbehovet«.

En bog, der kaster lys over endnu intimere forhold indenfor rustningsindustrien er Dr. Wilhelm Hofmanns skrift: »Kriegsgewinnverschleierung bei Aktiengesellschaften« (Aktieselskabernes tilsløring af krigsfortjeneste). (92 S. Berlin 1920. E. Eberings Forlag).

4 Ifl. Otto Riebicke: Zahlen aus dem Weltkrieg. Kyffhäuser- Verlag, Berlin 1930.

Heri gøres der særlig opmærksom på det forhold, der allerede fremtræder for tekstilvarernes vedkommende, »at krigen lægger beslag på hele den moderne teknik, fra telefonen til centralvarmen, fra luftskib til ski, og at selv sådanne foretagender, der overhovedet ikke har noget med krigsbehovet at gøre, ofte tjente uhyre summer på denne.« Den »egentlige tilsløringstaktik« skyldes ifølge Hofmann principielle aftaler mellem de større firmaer og handels- og krigsministeriet. Han citerer efter Frankfurter Zeitung for 4. Maj 1916 en udtalelse af Geheimrat Arnhold på generalforsamlingen i »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken«, gående ud på, at »regnskabet og beretningen i henhold til en forordning fra hærens forvaltning skal være så kortfattet som muligt og kun meddele det absolut nødvendige«.

Den tyske hærforvaltning har været ganske klar over, hvad den ville opnå med en sådan forordning, ganske som sir Basil Zarahoff, som vi senere vil lære at kende som kanonkongernes konge, indså det hensigtsmæssige i at holde sig skjult for hele Europa i årtier - trods hans eventyrlige løbebane. Han begyndte som handelsmand i Lilleasien og blev efterhånden den rigeste og mest indflydelsesrige mand indenfor de engelske og franske kæmpemæssige rustningskoncerner.

Det før nævnte selskab Hotchkiss ved Paris har siden 1914 3 gange helt og fuldt tilbagebetalt sin aktiekapital på 6-15 Millioner guldfrancs og har på disse friaktier gennem mange år betalt en årlig dividende på 90 %. Da rustningsaktierne omkring 1930 som følge af den almindelige krise gik noget ned, begyndte netop krigen i Mandshuriet, og siden 1932 er aktierne atter i stigning.

Den 12. april 1932 fremførte den amerikanske gesandt Hugh Gibson på afrustningskonferencen i Genève nogle af de nyeste tal. Han meddelte, at en af de tunge tanks koster 45.000 doll., og at et stykke svært, transportabelt skyts koster 450.000 doll.

Hvis man ved disse priser lægger ingeniør Pfeiffers beregninger til grund, ville en tank i stedet for 45.000 doll. kun koste 18.000 doll., og et stykke svært skyts i stedet for 450.000 doll. kun 180.000 doll., og alligevel ville rustningsindustrien kunne få en normal kapitalistisk profit.

Gibson fremhævede selv, at disse store kampvåben er de mest kostbare og slides hurtigst op. Med en af de svære kanoner kan der højst afgives 100 skud.

Man bør i denne forbindelse betænke, at der i verden findes mindst 6200 Tanks, mindst 10.000 svære kanoner (marinen ikke medregnet) og mindst 1 million maskingeværer.

Hvis man havde betalt disse såkaldte store kampvåben med priser, der gav normal profit, ville deres ydeevne med hensyn til »landets forsvar« ikke af den grund have været den mindste smule ringere. Kanoner skyder jo ikke bedre, fordi de betales med den tredobbelte pris. Men man ville alene på de 10.000 svære kanoner have sparet ca. 2500 millioner dollar af Skatteindtægterne. Disse kunne have været anvendt til sociale formål. Men i stedet er de kommet aktionærerne i rustningsindustrien til gode og har forøget deres bankbeholdninger.

De nuværende rustningsudgifter andrager årlig for samtlige staters vedkommende (beregnet efter deres krigsbudgetter) 20.000 Millioner Mk. Heraf falder der ca. 30 % på rent krigsmateriel: våben, ammunition og krigsartikler. På disse 6000 millioner Mk. opnår rustningsindustrien alene i fredstider den før nævnte kæmpeprofit.

Når rustningsindustrien undertiden fik stillet spørgsmål ang. denne kæmpeprofit, forsøgte den at retfærdiggøre sig ved hjælp af skingrunde, først og fremmest med den påstand, at rustningsindustri kræver specialmaskiner, uagtet enhver lægmand ved, at enhver fabrikation kræver specialmaskiner. Det gælder for ure, symaskiner, værktøjsmaskiner, landbrugsmaskiner o. s. v. ganske som for våben. Tilmed har et af verdens største rustningsfirmaer: Ludwig Loewe-Aktiengesellschaft, Berlin, der oprindeligt lavede symaskiner, engang sladret af skole. Det beretter 1929 i sit jubilæumsskrift »60 Jahre Edeldarbeit«, at det siden 1879 helt har opgivet fabrikationen af symaskiner, værktøjsmaskiner og dampmaskiner, thi »fremstillingen af våben- og våbendele, der straks kan fabrikeres i et antal af hundredtusinder, frembød en ganske særlig god lejlighed til at gennemføre en massefabrikation i stor stik«.

Rustningsindustrien nyder desuden godt af en anden særlig omstændighed, idet dens aftagere er de bedste betalere. Symaskiner og landbrugsmaskiner må afsættes til enkeltpersoner, ofte på afbetaling. Men det er de enkelte stater, der aftager kanonerne og geværene, og som kun bestiller den Slags Materiale i store Poster og meget ofte betaler forud.

Det før omtalte forhold, at den moderne krigsteknik drager næsten hele den øvrige industri ind i krigsindustrien, må gøre denne industri ganske overordentlig interesseret i at slippe en krig løs, thi derved opnår den langt det største afsætningsmarked.

Den franske nationaløkonom Francis Delaisi citerer i sin Afhandling i det store af Den interparlamentariske union udgivne samleværk: »Wie wurde ein neuer Krieg aussehen«?

Den amerikanske oberst F. H. Payne, der har organiseret 261 af civilindustriens fabrikker med henblik på fremstillingen af 3876 »civilprodukter«, som er »strategisk« vigtige under en krig. Fabrikker, der laver gummisutter til spædbørn, ændrer i tilfælde af en krig deres produktion til giftgasmasker, og fabrikker for dameundertøj bliver til fabrikker for signalflag.

Når kontoen »militærvæsen og krig« i den officielle statistik altid opgiver tal på 8-30 % som samfundets udgifter hertil, er dette et groft bedrag. Hvis man til rustningsomkostningerne også medregner krigspensionerne samt udgifterne til strategiske jernbaner og endvidere subventionerne til industrien til krigsformål og skjulte militære formål, men i særdeleshed forrentningen af krigsgælden (for den i verdenskrigen bortskudte ammunition!) kommer krigskontoen i alle lande, også det rige Amerika, op på 50-70 % af de samlede statsindtægter inkl. told. Kun for Sovjetruslands vedkommende ligger summen under 50 %, idet man derovre simpelthen strøg krigsgælden. Men bortset fra nogle mindre lande er rustningsudgifterne i alle stormagter højere end udgifterne til skole og undervisning. Om enkelthederne i krigskontoen (der sluger indtil

70 % af staternes, også tysklands, skatteindtægter), kan man læse i Otto Lehmann-Russbültdts »Denkschrift zum Reparations- und Abriistungsproblem« (32 S. Verlag der »Deutschen Liga fur Menschenrechte«, Berlin. 30 Pfg.)

En rædselsvækkende opgørelse af rustningsindustriens fortjeneste på landsforsvarernes død.

En gennemsnitsberegning af omkostningerne ved verdenskrigen viser, at det kostede 100.000 Mk. at dræbe et menneske, medens familien og skolen anvender ca. 15.000 Mk. på barnets opdragelse og uddannelse indtil 16-årsalderen. For sit langt mindre arbejde med at dræbe et menneske fik rustningsindustrien altså 6 gange så meget som familien og skolen for at opdrage vedkommende; af disse 100.000 Mk. har rustningsindustrien stukket mindst halvdelen i aktionærernes tegnebøger i form af rent overskud, altså:

på hver »ukendt soldat« 50.000 Mk. rent overskud.

III. Rustningsindustriens internationale forbindelser.

På basis af to fra anden side givne skildringer skal der her først gives et billede i store træk af forbindelsen mellem de store verdensfirmaer indenfor rustningsindustrien og de internationale selskaber, der leverer krigens råstoffer.

I førkrigens socialistiske og pacifistiske litteratur findes der kun spredte oplysninger herom. Men efter krigen har vi i de af R. Mennevé i Paris udgivne månedshefter »Documents politiques«⁵ en sand fundgrube i denne retning.

a) Professor Hans Wehberg og »rustningsindustriens internationale samarbejde«.

I det første efter krigen udkomne større værk om afrustningsproblemet, professor Hans Wehbergs bog »Die internationale Beschränkung der Rustungen« (464 sider, Stuttgart og Berlin 1919, Deutsche Verlagsanstalt), gives følgende meddelelser herom: »Rustningskapitalen styrker nu i særdeleshed sin magt ved, at de pågældende firmaer ikke gensidig bekæmper hinanden, men handler i indbyrdes forståelse med hensyn til at opnå de gunstigst mulige betingelser af regeringerne.

I dette øjemed har man først og fremmest dannet truste og karteller og derved søgt at udelukke al konkurrencekamp. Hvor vigtigt det er, at der netop på dette område findes indbyrdes uafhængige konkurrerende værker, fremgår af følgende forhold: Før op-

⁵ MENNEVÉE, Roger, ed. LES INFORMATIONS POLITIQUES ET FINANCIERES. Paris: Agence Hebdomadaire, 1923-40. 8 vols, folio. Apparently complete runs for the years 1923-1940 of this weekly left-leaning newsheet, which includes criticisms of Raymond Poincaré and Léon Blum, editorials on American intervention around the world, a speech by Romain Rolland on pacifism, exposures of government wastefulness, and hundreds of opinion-pieces on the "oligarchie internationale" and on collusion between international banks, and some general information of interest to bankers. A weekly publication begun in 1914, "Les Informations Politiques & Financieres" was published by Roger Mennevé (Directeur-Gerant). In October 1939, when the war started, the paper was reduced to one issue a month. In January 1940, publication went to two issues a month. Then, in June 1940, due to stringencies of the war years, the paper was reduced to one page only per issue. <http://www.daileyrarebooks.com/0902frenchlit20C.htm> -ht

rettelsen af de to franske syndikater »des fabricants et constructeurs de matériel de guerre« og »des constructeurs de navires et de machines marines« i 1898 kostede panserplader pr. kg 2.27 frc., men efter syndikaternes oprettelse derimod 2.96 frc. Da der til en dreadnought behøves 5 millioner kg panserplader, er denne prisforhøjelse meget betydelig. De to franske syndikater er kun tilsyneladende konkurrenter, i virkeligheden har de samme sæde og samme generalsekretær. Gentagne gange har det ene af firmaerne overladt det andet firma ordre på bygning af krigsskibe.

Som følge af firmaernes samarbejde, der også kommer til udtryk i, at de samme personer sidder i de mest forskellige værker som direktører, skrues priserne betydeligt i vejret. Centrumsmanden Erzberger erklærede i rigsdagen den 23. April 1913:

»Jeg har udtalt i udvalget og jeg fastholder, at der fra sagkyndig side er ført bevis for, at en ton panserplader kan fabrikeres med høj avance og alle de nødvendige afskrivninger for en pris, der ligger 50 % under den, der nu betales af marine-forvaltningen«.

Rustningsfirmaernes planmæssige samarbejde, som jo iøvrigt også fremmes ved, at de af staterne bestilte patroner, projektiler m. m. altid skal være nøjagtig ens, er i særdeleshed baseret på de talrige internationale karteller og truster, af hvilke de vigtigste skal nævnes her:

I) Indtil krigen bestod det internationale krudtkartel.

Heri samarbejdede Nobel Dynamite Trust (London) med dets 7 filialer i England, 5 filialer i Tyskland og 1 filial i Japan, endvidere Rhein-Siegengruppen, der består af tre sprængstoffabriker, Köln-Rottweiler krudtfabrikerne (der atter samarbejder med engelske, russiske og spanske firmaer), og »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken« (som ligeledes stod i samarbejde med talrige ind- og udenlandske selskaber), og endelig Société française de dynamite og Société générale pour la fabrication de Dynamite samt Société francorusse de Dynamite. De tre sidstnævnte franske Firmaer står heller ikke isolerede og har særlige Forbindelser med lignende Foretagender.

II. Fra 1901 til 1913 bestod United Harvey Steel Co., hvor de største panserpladefabrikanter og kanonkonger i verden fredeligt samarbejdede. Næsten alle større tyske, franske, engelske og italienske firmaer var repræsenterede heri, f. eks. det vældige engelske værk Vickers Ltd., endvidere W. G. Armstrong Ltd., det amerikanske Bethlehem Steel Ltd., Schneider-Creuzot, Krupp, Dillinger Hutte, Societa degli Alti Forni Fondiere Acciaie di Terni. Det sidstnævnte selskab havde atter særligt samarbejde med firmaet Vickers, som på sin side atter var i alliance med et tredje italiensk rustningsfirma. Endelig var firmaet Krupp finansielt interesseret i de østrigske Skodaværker og de russiske Putilowværker. Dette russiske selskab, hvori også Schneider-Creuzot var finansielt interesseret, dannede forbindelsesled mellem Krupp og den største franske panserpladefabrik. Af interesse er det endvidere at erfare, at Armstrong og Vickers i fællesskab indskød halvdelen af kapitalen til panserpladefabrikerne i Mutoran i Japan. Begge disse firmaer er sammen med det engelske firma John Brown interesseret i det spanske værft »Naval Construction Establishments de Ferrol«. Seks store engelske firmaer har endvidere grundlagt et portugisisk flådebygningssyndikat for at hjælpe til med at skaffe den portugisiske regering en stærk flåde.

Nyskabelsen af den russiske flåde efter den russisk-japanske krig skyldes et samarbejde mellem engelske, franske, tyske, belgiske og amerikanske firmaer. Som man ser, består der mellem samtlige panserpladefabrikanter i hele verden det mest intime samarbejde.

III. I Tyskland har man oprettet en »Marine-Verständigungskonzern« med sæde i Dortmund. Dersom et kejserligt værft vil bestille skibsbygningsmateriel, kan det ikke henvende sig til de enkelte firmaer, men må henvende sig til koncernens forretningskontor, der giver alle ordrer videre til de tilsluttede firmaer. Derefter sætter de forskellige værker sig i forbindelse med hverandre og enes om, hvilke tilbud, de skal afgive og hvilke priser, de skal forlange. Det fastsættes her, hvem der skal afgive det tilbud, som kan regne med at opnå ordren. Kun tilsyneladende finder der konkurrence og overbud sted. Thi den, som står for tur, må naturligvis afgive det billigste tilbud. De ekstra omkostninger må naturligvis betales af riget. Af hver ordre skal det pågældende værk afgive 10 % - dog ikke af overskudet, men af regningens pålydende. Disse ti procent lægges naturligvis straks på tilbudssummen. En del af dette beløb medgår til dækning af omkostningerne ved det fælles kontor; men de 9/10 fordeles mellem de øvrige firmaer i koncernen, som ikke fik ordren. På denne måde tjenes der med legenden lethed millioner, og det ene firma arbejder for de andre firmaers interesser.

IV. I årene 1905 og 1907 afsluttede »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken« i Berlin og Karlsruhe, »Waffenfabrik Mauser« i Oberndorf a. Neckar og »Fabrique nationale d'armes de guerre« i Herstal (Belgien) på den ene side og »Oesterreichische Waffenfabrik-Gesellschaft« på den anden side indbyrdes overenskomster. De vigtigste bestemmelser heri lød: »Våbenordrer, der angår levering af nye Repetergeværer eller karabiner til Rusland, Japan, Kina og Abessinien; udføres i fælles interesse, og det opnåede udbytte fordeles mellem grupperne efter en bestemt skala. Fabrikerne under hver af grupperne yder hinanden al mulig støtte, således at hver enkelt fabrik kan fabricere så hurtigt og billigt som muligt. Til dette formål skal de også gratis overlade hinanden tegninger og dimensionstabeller af de beordrede modeller, samt afgive de nødvendige måleapparater og kalibre til fremstillingsprisen eller - hvis de kan undværes - som lån«. »Prisen for de bestilte våben skal altid fastsættes og afgives af begge grupper i indbyrdes forståelse«. »Til realisering af det i punkt 1 angivne formål oprettes en fælles kasse, hvortil hver enkelt fabrik, der fabricerer, leverer og fakturerer geværer eller karabiner, der falder ind under denne overenskomst, skal indbetale en afgift på 15 frc. pr. »våben.« Disse eksempler turde være tilstrækkelige. De viser den nøje forbindelse mellem rustningsfirmaerne i verden. De lader os ane, hvilken fælles interesse samtlige firmaer har i en stadig forøgelse af rustningerne. Lykkes det at forøge rustningerne i et enkelt land, har firmaerne i alle lande fordel deraf, omend de udenlandske firmaer vel ikke altid i samme omfang som de indenlandske. På den anden side medfører en stigning i rustningerne i det ene land regelmæssig også en stigning af rustningsbyrderne i de andre lande.

Rustningsfirmaernes internationalisme var tidligere også betænkelig ud fra synspunktet: landets forsvar. Thi vigtige militære hemmeligheder kunne jo forrådes derved. I repræsentantskabet for Dillinger Hütte, hvis aktier delvis befandt sig på franske hænder, og hvis forretningsprog var fransk, sad i årene før krigen de franske herrer René de Bobét og Eugen IV., Comte de Waldner-Freundstein, en tidligere fransk gesandtskabssekretær og reserveløjtnant.

For rustningsfinnaerne er det naturligvis ligegyldigt, om de leverer deres kanoner til ind- eller udland. »Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken« henviste i deres årsberetninger før krigen regelmæssigt til, at størstedelen af deres samlede omsætning faldt i udlandet. Under verdenskrigen blev englænderne ved Dardanellerne beskydt med kanoner, leveret af engelske firmaer. Da de østrigske Skodaværker til Newskiværkerne i St. Petersborg havde anlagt en stålsmedje til fremstilling af artillerimateriale, blev de østrigske soldater på den galiziske front mejet ned af kanoner, ved hvis fremstilling firmaer i deres eget land havde været behjælpelige.

For at skaffe sig udenlandske ordrer griber industrien til de mærkeligste midler. I tiden før verdenskrigen afsluttede »Niederösterreichische Eskomptegesellschaft« og »Bodenkreditanstalt« tre gange et kinesisk lån. Dette lån blev kun ydet, efter at den kinesiske regering havde forpligtet sig til at anvende en stor del af pengene til indkøb af krydsere og til disses armering i »Cantiere Navale Triestino« og Skodaværkerne. Pengene kunne altså blive i Østrig og stilles til rådighed for rustningsindustrien. Det franske bankhus Perier forstrakte for nogle år siden den tyrkiske regering med penge til køb af en dreadnought og fik til gengæld koncession på bygning og drift af en sporvejlinie fra Jerusalem til Bethlehem.

Alt dette viser os, at rustningsindustrien som sådan ikke har noget fædreland. Den leverer til den, som betaler bedst.

Desto mærkeligere må det forekomme, at propagandaen for krigsindustrien sker under patriotismens symbol.

Med rette hedder det i et flyveskrift, udsendt af »World Peace Foundation« (Boston, USA.):

»En fattig englænder, der fabrikere plove, ville blive udleet, hvis han ville påberåbe sig fædrelandskærlighed som en grund til at give ham flere ordrer. Men den millionær, der laver panserplader, appellerer uanfægtet til patriotismen i det land, han forsyner. Han har aviser til sin rådighed, hvori de, der forsøger at dæmme op for rustningerne, brændemærkes som landsforrædere eller gale eller i det mindste som utopister.«

Når rustningsfabrikanterne peger på, hvad de betyder for den nationale sikkerhed, kan man svare hertil, at de jo for det første skylder folket hele deres rigdom, og at man *endvidere ville opnå en langt bedre beskyttelse af fædrelandet, når man på trods af denne kapitalistgruppes interesser gjorde en ende på rustningsvanviddet og grundlagde en varig fred*«.

Såvidt professor Hans Wehberg.

b) Leonid om rustningskapitalens politik.

I den »Kommunistiske internationale«s eksekutivkomites ugeskrift (Nr. 24, 1928) har *Leonid* i en artikel med titlen »Die politik des Rüstungskapitals« bekræftet Wehbergs oplysninger.

Leonid er af den Mening, at andre kapitalistgrupper end rustningsindustrien »ikke altid og ikke straks« kræver udjævning af stridigheder ved hjælp af krigen, men at rustningsindustrien slipper krigen løs, og forlænger den, når den først er sluppet løs, *da rustningsindustrien selv i et besejret land i modsætning til andre industrier stadig tjener penge.*

Efter denne indledning fortsættes:

»Rustningsinternationale formeres af tre divisioner:

- 1) Rustningsmetalindustrien (fabrikanter af geværer, skyts, krigsskibe, militærflyvemaskiner, tanks).
- 2) Sprængstofindustrien (fabrikanter af krudt, dynamit og andre eksplosive etoffer).
- 3) Rustningskemien (fabrikanter af giftgas).

Hver enkelt af disse tre divisioner er organiseret ud over landets grænser - i internationale eller europæiske alliancer. Og de er alle tre igen forbundet indbyrdes med finanskapitalistiske, statskapitalistiske eller rent organisatoriske bånd.

Gruppe II og III er nu simpelthen sammensmeltet. Den internationale kommando over den første division ligger ved sir Basil Zaharoffs stab. Sprængstoffabrikanternes verdensgruppering har sit centralpunkt i det såkaldte Nobelsystem.

Den samme kombination omfatter endelig også de kemiske krigsfabrikanter.

Den internationale forbindelse af fabrikker indenfor rustningsmetalindustrien skabtes allerede længe før krigen. Der dannedes endog et særligt interessentskab, hvori alle de førende fabrikanter af panserplader og kanoner i hele verden var interesserede. Dettets navn var »United Harvey Steel Co.«, og det påbegyndte sin virksomhed i 1901. I spidsen for dette stod der tre rustningsgrupper: De engelske koncerner: Vickers, Armstrong, de tyske: Krupp, Stumm, og de franske Schneider-Creuzot. De russiske Putilow- og de italienske Ternikoncerner samt våbenfabrikanterne i andre lande opkøbtes efterhånden af de tre førende koncerner. Således grundlagde Vickers i Italien Vickers-Terniselskabet og overtog sammen med Armstrong halvdelen af kapitalen i de japanske panserpladefabriker i Mutoran. Samme engelske gruppe erhvervede det spanske krigsværft de Ferrol og oprettede det portugisiske flådebygningssyndikat. Apologeten for den »mellemeuropæiske« Ide, Krupp, indskød kapital i den østrigske rustningskoncern Skoda.

Vickers og Armstrong gjorde på deres side Balkan og den nære Orient til deres domæne. Ved balkankrigene 1912-13 udstyrede de begge de krigsførende parter: Armstrong solgte slagskibe til Tyrkiet - og samtidig bestilte Grækenland »som modvægt« undervandsbåde og torpedobådsødelæggere hos Armstrong og Vickers. I 1913, året før verdenskrigen, grundlagde Vickers og Armstrong »Sociere Imperiale Ottomane de Docks et Arsenaux«, som skulle reorganisere Det gyldne Horns arsenal og lægge grundvolden til en ny tyrkisk krigsflåde ved bygning af et værft med en kapacitet på 32.000 tons.

Omtrent på samme tid reorganiserede Vickers sammen med Schneider-Creuzot og andre franske firmaer i forbindelse med russiske og franske storbanker de militære værfter i Nikolajeff med det tydelige mål at skabe en ny basis for den russiske flåde mod Tyrkiet ved Sortehavets udløb. Enhver af Vickers organiseret militærpolitisk organisation mødtes øjeblikkeligt af en modkombination, der ligeledes skyldtes Vickers. - Vickers støttede Grækenland mod Tyrkiet og Tyrkiet mod Grækenland, det udrustede Rusland imod Tyrkiet og Tyrkiet imod Rusland. I nøje forståelse med Vickers og på samme måde bar også Schneider-Creuzot og Krupp sig ad. To år før verdenskrigen organiserede Krupp, Schneider og Blohm & Voss (det førende tyske krigsmarinéværft) et syndikat til erobring af de russiske Putilow-værker, hvilket sluttelig også lykkedes dem efter at være kommen til forståelse med Vickers-Armstrong. Parallelt med denne sammenslutning af de tysk-fransk-russiske rustningskapitalister begyndte de sidste forarbejder til den tysk-iransk-russiske krig. Medens Poincare rejste til St. Petersborg for at sætte den franske underskrift på krigstraktaten mod Tyskland, afsluttede Krupp og Schneider-Creuzot en konvention, hvori de forpligtede sig til at optræde i gensidig forståelse og uden konkurrence ved antagelsen af de dengang uhyre opsvulmende militære ordrer. Ja, den franske koncern forpligtede sig til at støtte Krupp overfor dette Firmas indre tyske konkurrenter; dersom det tyske firma Ehrhardt skulle afgive et billigere tilbud end Krupp, skulle Creuzot underbyde Ehrhardt og tage imod ordrer selv med fare for tab. På samme måde var tyske og østrigske kapitalister interesseret i de engelsk-franske rustninger. Ved udgangen af 1912 dannedes der en fransk torpedokoncern: »Société Française des Torpilles Whitehead«. Aktiemajoriteten lå i den engelske Armstrong-Vickersgruppe. Blandt aktionærene var den engelske ambassadør Whitehead, den franske admiral Aubert o. s. v. Men der var også andre aktionærer, f. eks. grevinde Plessen-Cronsten (den tyske gesandts frue) og fyrstinde von Bismarck, gift med Herbert Bismarck, søn af »jernkansleren« og tidligere leder af det tyske udenrigsministerium! Blomsten af diplomatiet i tremagtsforbundet finansierede ententens bygning af torpedoer!

Det strålende sammenspil mellem rustningskapitalen og regeringerne med det fælles mål (verdenskrigen!) beroede på den mest intime privatkapitalistiske forbindelse, ja identitet mellem de to magter. I begge landene var det rustningskoncernen, som i første linie beherskede marineledelsen, dernæst generalstaben, diplomatiet og de halvofficielle militære organisationer.

I England: Direktøren for bygning af krigsskibe og admiralitetets tekniske rådgiver siden 1912, Sir Tennyson d'Enycourt, er nu direktør for Armstrong. - Lord Southborough, også direktør for Armstrong, var fra 1912 til 1917 civillord ved admiralitetet. General Lyttelton, hvis broder var direktør for Armstrong, var chef for generalstaben.

Lord Sydenham og admiral Ottley - begge Armstrongdirektører - var sekretærer i »Comitee of Imperial Defense« (Imperiets forsvarskomite), det øverste militære strategiske organ i det britiske Imperium, som i virkeligheden bestemmer hele den engelske verdenspolitik. I »National Service League« (det store militære Forbund) var der repræsenteret 8 præsidenter og direktører for engelske våbenfabriker. I den engelske flådeforenings præsidium sad der 4 mænd, der var medindehavere af italienske, østrigske og russiske krigsmateriefabriker. Ligeså intim var forbindelsen med det engelske udenrigsministerium. Selv det borgerlige blad »Economist« måtte (1913-14)

indrømme, at »Foreign Office« (Udenrigsministeriet) under varetagelsen af de diplomatiske affærer skaffede Vickers og Armstrong rustningsordrer fra fremmede stater. De store engelske bankhuse, Rotschild, Cassel o. s. v. stillede også betingelse om rustningsordrer ved lån til udenlandske regeringer.

I Frankrig: Schneider-Creuzot, der leverede ca. 60 pct. af alt det krigsmateriel, som eksporteredes fra Frankrig, udpegede altid marineministeren, regerede i deputeretkammerets militærudvalg og beskæftigede i sin private tjeneste to admiraler (Besson og Nabona, senere også Lacace) og en broder til Clemenceau.

I Rusland: Hele Zarens militærapparat var fra øverst til nederst fyldt med agenter for udenlandske rustningskoncerner. Allerede under den russisk-japanske krig skaffede Basil Zaharoff (Vickers repræsentant) sig mægtige våben- og ammunitionsordrer gennem general Kuropatkin og andre militære ledere. Senere formidlede den berygtede Dmitri Rubinstein, »Rasputins bankier«, ordrerne fra det russiske feltartilleri til Schneider-Creuzot.

I Tyskland: Panserpladekongen Stumm regerede i udenrigsministeriet, hvor hans familieklike - statssekretærene Willi. von Stumm og von Kühlmann, legationsråd Ferdinand von Stumm, ministerialdirektør Karl von Schubert o. s. v. holdt alle vigtige poster besat. Det yderliggående chauvinistiske, krigs ophidsende blad »Post« tilhørte Stummkoncernen. Og i samme Stummkoncern sad som medlem af repræsentantskabet en fransk gesandtskabssekretær grev de Waldner.

Således var hele Europa overtrukket med et tæt, for udenforstående uigennemtrængeligt net af tråde, der løb sammen i Sheffield og Downingstreet, i Creuzot og Quai d'Orsay, i Essen og i Wilhelmstrasse. Og da samtidig de almindelige imperialistiske modsætninger mellem Tyskland og vestmagterne nåede deres højdepunkt (Berlin-Bagdad, Ruhr-Lothringen og kampen om verdensmarkederne), hvilket blev grebet med begejstring af det militærpolitiske apparat indenfor den internationale rustningskapital, behøvede man ikke i 1914, således som man oprindeligt på grund af det svigtende marked havde påtænkt, at standse arbejdet i Vickers-værkerne. Rustningskoncernernes politik havde påny ført til målet. Fra og med den 4. august 1914 begyndte den »ekstraordinære akkumulation«.

IV. Enkeltbilleder fra den blodige internationale.

A. FØR VERDENSKRIGEN.

a) Engelsk krigsskib sænket af engelsk mine.

Wehberg omtaler, at englænderne i 1915 Ved Dardanellerne blev slået af Tyrkerne ved hjælp af artilleri, som tyrkerne havde købt af englænderne. Man bør betænke, hvilken betydning det dengang måtte have for den jævne mand i England, hvis Dardanellerne havde måttet overgive sig før indførelsen af den almindelige værnepligt i England (1916), hvorved det havde været muligt at bringe krigen til en tidligere afslutning. Men de gode kanoner af engelsk fabrikat, f. eks. Vickers og Armstrongs, tordnede løs, betjent af tyske artillerister på Dardanellerforterne mod de engelske

Tommyer og forhindrede den længselsfuldt ventede fred.

Episoder i det engelske underhus den 2. og 4. august 1926 belyser denne situation fra fortiden og giver en vigtig lære for fremtiden.

Nævnte dage – altså 11 år efter Dardanellerkampene - spurgte den delegerede *Morgan Jones*, om det var sandhed, når det meddeltes, at en engelsk våbenfabrik fornylig med udenrigsminister Chamberlains fulde Tilslutning havde leveret 100.000 geværer og 100 millioner projektiler til Tyrkiet.

Udenrigsminister Chamberlain indrømmede dette.

Herefter spurgte den delegerede Kenwarthy; ved udenrigsministeren ikke, at et engelsk krigsskib ved Dardanellerne blev sænket af en mine, der var solgt til Tyrkiet af et engelsk firma?»

Chamberlain indrømmede også dette, men erklærede, at »for fremtiden ville der ikke mere blive tale om nogen krig med Tyrkiet«.

Hvor ofte har ikke sådanne forsikringer fra statsmændenes side vist sig at være forkerte!

b) Krupp og hans kanoner.

En tysker vil i almindelighed, når han har hørt denne episode fra det engelske underhus, erklære: »Ja, sådan bærer netop englænderne sig ad, disse kræmmersjæle!«

Men hvis man spørger ham, om han ved, at grundlæggeren af verdensfirmaet Krupp, Bismarcks og kejserens ven, 1) var officer i den franske æreslegion, 2) at der i slaget ved Koniggratz blev skudt med Krupps haubitsere på begge sider, 3) og at firmaet Krupp i løbet af et århundrede har eksporteret over halvdelen af sine kanoner til 52 forlige lande, som atter under verdenskrigen overøste tyskerne og disses forbunds-fæller med granater, så ville han springe op og stemple alt dette som en nederdrægtig bagvaskelse, der er fremsat af »tågede fredsvener og internationalister«, således som general von Sekt udtrykker sig i sin bog »Gedanken eines Soldaten«.

Men vi lader kendsgerningerne selv tale:

Om Alfred Krupp og hans verdensfirmas udvikling er det tilstrækkeligt at nævne, at Krupp allerede som 14-årig forstod at bringe faderens lille stagnerende fabrik på fode.

Han begyndte i 1826 med 7 arbejdere. At fabrikere godt støbestål var dengang opfin-dernes mål. For fabrikanterne er det ligegyldigt, om de deraf laver leer, valser eller prægestempler o. s. v. Møjsommeligt udvidede Krupp sin virksomhed ved indførelsen af dampmaskinen.

Han begyndte nu at lave geværløb af sit støbestål. Det prøjsiske krigsministerium sendte ham dem tilbage med den besked, at »de prøjsiske våben var så gode, at de ikke

tiltrængte nogen forbedring«. - Men det franske krigsministerium var særdeles tilfreds med dem!

I 1847 gik Krupp over til at fremstille kanonløb af støbestål. Denne gang er prøjserne mere opmærksomme. Men endnu mere interesseret er den nyopstandne franske kejser Napoleon III. Der forhandles frem og tilbage. Da den prøjsiske krigsminister vil give kanonordren i offentlig licitation, er Krupp så oprørt derover, at han skriver følgende til sin repræsentant i Berlin: »Så snart en støbestålfabrikant får en kanon i ordre, leverer jeg til hele verden, hvad den vil have«. Det gjorde han også; han leverede feltkanoner til Belgien og svære skibskanoner til sine kolleger i England: Armstrong og Vickers.

Da prøjserne stadig holder sig tilbage, vil han låne 20 mill. frcs. i en fransk bank. Ganske vist fik han ikke dette lån, men han skildrer sagen således for Bismarck, at han tilsidst får en prøjsisk statskredit. Nu vil også Østrig gøre bestillinger. Det er kort før krigen 1866. Enhver kan overse den politiske situation. Krupp udfører alligevel leveringer for de sydtyske Stater, som holder med Østrig. Han vil også levere 24 svære bagladekanoner til Østrig. Regeringen i Berlin beder ham i fortrolighed om ikke at levere Østrig noget uden dennes samtykke. Krupp svarer, at et sådant løfte ville være »et kontraktbrud«! I April 1866, et fjerdingår før den allerede dengang højst sandsynlige krig, skrev han til den prøjsiske krigsminister von Roon: »Om de politiske forhold ved jeg kun meget lidt. Jeg arbejder roligt videre, og hvis jeg ikke kan gøre dette uden at forstyrre harmonien mellem fædrelandskærlighed og hæderlighed, vil jeg helt opgive arbejdet, sælge min fabrik og leve som en rig og uafhængig mand«.

På denne måde gik det til, at tyske brødre i det berømte slag ved Königsgratz beskød hinanden med kanoner, som broderligt stammede fra samme smeltedigel og som betaltes fra begge sider med penge, der broderligt flød i samme kasse.

Krupps gamle forretningskærlighed til Napoleon III styrkes nu ved de gode resultater, han opnår på verdensudstillingen i Paris. Han bliver *officer af den franske æreslegion* og leverer våben både til Rusland og England, som udkæmpede Krimkrigen. På samme måde leverede han også til Frankrig og Prøjsen. Men i 1866 opstod der som følge af et bispørgsmål en vis afkøling i forholdet til Frankrig. For at genoprette det gode forhold skrev firmaet Krupp til Napoleon d. III en rosende hymne om sine støbestålskanoner og vedlagde et katalog over disse. Brevet lød således:

Gussstahlwerk
Friedrich Krupp.

Essen, 29. 4. 1868.

Til Hs. Majestæt Napoleon III, kejser af Frankrig.

Opmuntret ved den interesse, som deres ophøjede majestæt har vist en jævn fabrikant og de gode resultater af hans anstrengelser og uhørte ofre, vover jeg påny at henvende mig til Dem med anmodning om at gennemse vedlagte katalog. Det indeholder en samling illustrationer af forskellige i mine værksteder udførte genstande. Jeg udtaler håbet om, at navnlig de fire sidste sider, der illustrerer støbestålskanoner, som jeg har leveret til *forskellige høje regeringer i Europa*, vil fastholde deres majestæts interesse et øjeblik og undskyldte mih dristighed.

Med den dybeste respekt og største beundring. . .

Svaret lød således:

Kejseren har med stor interesse modtaget kataloget, og hans majestæt har befalet at takke Dem for denne meddelelse og lade Dem vide, at hans majestæt nærer et levende ønske om udvikling og held for en industri, der har til formål at yde menneskeheden betydelige tjenester⁶).

Men den indflydelsesrige franske General Le Bœuf er ikke Krupp mere venlig stemt end prøjserne var det tidligere. Han gjorde ingen bestillinger, og derfor blev der ikke i krigen 1870-71 skudt med Kruppske kanoner på begge sider således som i 1866.

I 1912 meddelte firmaet Krupps førstedirektør Hugenberg, at

1) indtil Alfred Krupps død i 1877 var der i Essen bleven støbt 24.576 kanoner. Af disse var kun de 10.666 forbleven i Tyskland, 13,910 gik til udlandet.

2) ved udgangen af 1911 var det samlede tal vokset til 53.000 kanoner, hvoraf den mindste del (26.000) var leveret til Tyskland, medens størstedelen (27,000) var solgt til 52 forskellige andre stater, af hvilke mange senere under verdenskrigen kæmpede mod Tyskland.

Således gentog skuespillet fra 1866 sig påny i 1914/18.

Man skød på begge sider med Krupps kanoner og Gontards maskingeværer, ligesom russerne skød på de østrigske soldater med maskingeværer, der var leveret af de østrigske Skodaværker.

Den tyske flådepolitik begyndte i 1898. Det varede ikke længe, før der fremkom rygter om, at firmaet Krupp leverede en slags særlig velhærdet nikkelstål til panserplader til de store panserskibe i Amerika billigere end til Tyskland.

Den socialdemokratiske rigsdagsmand Dr. Südekum erklærede i den anledning i rigsdagens møde d. 8. januar 1902:

»Vi er ikke bange for at kalde en skurk for en skurk, og efter min mening er en panserpladefabrikant, der sælger panserplader dyrere til sit eget fædreland end til udlandet, - under udnyttelse af regeringens ukendskab - en bedrager og vil altid være en bedrager«.

Südekum blev ikke kaldt til orden, skønt han havde kaldt Krupp en skurk og bedrager.

Statssekretæren i rigsmarineministeriet, von Tirpitz, bestred rigtigheden af det fremførte, men fortsatte:

6 Meddelt påny af Karl Liebknecht, Rigsdagsforhandlingerne 144. mødet d. 19. 4. 1913. side 4924.

»Hvad der er rigtigt, er kun, at amerikanske firmaer, som har erhvervet Krupps patent, har solgt den amerikanske regering billigere panserplader, end Krupp har solgt til den tyske regering. Dette forklares ved, at den amerikanske regering kunne bestille meget store mængder på een gang - jeg tror 30.000-40.000 tons.«

I det følgende tiår kritiseredes Krupps forretningsmetoder gentagne gange skarpt i rigsdagen og ikke blot af socialdemokrater. Resultatet heraf var, at der nedsattes de allerede nævnte kommissioner, først i 1905 og senere i 1913, til undersøgelse af disse ting, men at regeringen vægrede sig ved at indsætte Karl Liebknecht i disse kommissioner, bl. a. fordi han den 18. April 1913 havde omtalt den såkaldte »Kornwalzer«-affære. - Disse kommissioner kom ikke til noget resultat, men i stedet kom - verdenskrigen.

Firmaet Krupps »Kornwalzer«-affære kaster et skarpt lys over rustningsindustriens »nationale« praksis. Karl Liebknecht udtalte herom i rigsdagen d. 18. April 1913:

»Krupp havde indtil for nogle få uger siden i Berlin en agent ved Navn Brandt (en tidligere overfyrværker i hæren). Denne skulle vinde fortrolighed hos embedsmændene i administrationen, hæren og flåden og gennem bestikkelse søge at få kendskab til hemmelige dokumenter, hvis indhold kunne være af interesse for firmaet; særlig om myndighedernes hensigter i bevæbningsspørgsmål, om konstruktioner, der skyldtes konkurrenter, om udfaldet af forsøg, men i særdeleshed om de priser, som blev forlangt af eller ydet til andre værker, Til dette formål disponerede Brandt over store midler. Denne tilstand har bestået i årevis.⁷⁾ . Disse beretninger fra Brandt var signeret: Kornwalzer.

Processen mod Brandt m. fl. fandt sted den 23. Oktober - 8. novbr. 1913 i Berlin. Brandt fik en fængselsstraf på 4 måneder for bestikkelse, medens Krupps direktør Ecciuss for medskyldighed fik en bøde på 1200 Mk.⁸⁾. I en række af blade fremkom dengang som undskyldning en bemærkning om, at »det tyske rige af firmaet Krupp i krigstilfælde ville kræve en så uhyre ydeevne, at denne kun kunne opretholdes ved salget til udlandet ...« I en artikel »Zum Krupp-Proces« i »Berliner Tageblatt« (Nr. 576 for 12. 11. 1913) kommer professor Lujo Brentano, München, i anledning af afsløringerne under denne sag til den slutning, at »hvert enkelt lands nødvendige krigsbehov nu bør fremstilles i statens egne fabrikker«. En englænder oplyste ham derefter om, at der fandtes en international koncern af rustningsfirmaer, som i henhold til en gensidig overenskomst ikke underbød hinanden. Armstrong afgav f. eks. aldrig tilbud i Tyskland og Krupp aldrig i England. De forenede Stater var ikke indbefattet i denne overenskomst, derfor var panserpladerne leveret så meget billigere til Amerika end til Tyskland. Professor Brentano tilføjede resigneret, at »det var vel usandsynligt, at nogen undersøgelse af beskaffenheden af denne koncern nogensinde ville føre til noget resultat«.

⁷ Rigsdagsforhandlingerne 143. Mødet d. 18. 4. 1913. S. 4911

⁸ Beretning om forhandlingerne i sagen: Brandt und Genossen. 397 sider. 1914. Verlag »politik«, Berlin W. 57.

c). Den engelske kanonkonge Zaharoff.

Han sælger 1 undervandsbåd til grækerne og 2 til deres arvefjende.

Zarahoffs historie meddeles her efter forskellige kilder, navnlig: Morus: Der Mann im Dunkel:

Basil Zaharoff fødtes 1849 i Lilleasien som søn af en græker. En rig landsmand bekostede hans uddannelse. Han slog sig igennem som fremmedfører, indtil en onkel gav ham beskæftigelse og senere gjorde ham til kompagnon. Onkelen snyder ham for en udbytteandel. Zaharoff tager selv denne af kassen og rejser til London. Onkelen lader ham arrestere, men Zaharoff frifindes. Han tog derefter til Athen, hvor den græske minister Skuludis anbefaler ham til det engelske rustningsfirma Nordenfeldt, til hvis præsident han udnævnes den 14. Oktober 1877. Zaharoff viser sig snart at tage endnu mindre hensyn til konflikten mellem fædrelandskærlighed og forretning end Krupp. Han sælger straks til den græske marine den eneste dengang eksisterende undervandsbåd hos Nordenfeldt, hvorved grækerne kom til at stå meget stærkt med henblik på den tyrkiske flåde. Men straks derefter sælger Zaharoff til sit fædrelands arvefjende, tyrkerne, 2 undervandsbåde, thi tyrkerne var mere betalingsdygtige.

Imidlertid havde amerikaneren Maxim opfundet maskingeværet. Det blev demonstreret for generalstaben i Wien. Zaharoff blander sig i sagen og snyder Maxim for udbyttet. Dette hindrer dog ikke senere Maxim i at indtræde i firmaet Nordenfeldt. Senere sammensmelttes dette firma med det store rustningsfirma Vickers, som tjener mindst 5 millioner Mk. på hvert af de større krigsskibe. Det er altid Zaharoff, som er sjælen i disse forretninger. Han bliver direktør hos Vickers. Boerne bekæmper englænderne med engelske kanoner. Alle ved, at England i den russisk-japanske krig var japans forbundsfælle. Alligevel leverer engelske firmaer våben til russerne. Ved alle disse forretninger er Zaharoff direktør for dette »rustningsvarehus«. Han bliver en af Europas rigeste mænd, medens folkeslagene forbløder under deres indbyrdes kampe.

Han får nu foden indenfor i den russiske rustningsindustri. Fra året 1907 kontrollerer han også det franske firma Schneider-Creuzot. under verdenskrigen ser vi ham som herskeren over den europæiske ententes samlede våbenindustri. Kongen af England adler ham, ligesom Krupp får han storkorset af den franske æreslegion, og i 1924 ægter han en spansk prinsesse. Et engelsk krigsskib står til stadighed til hans rådighed.

Efter krigen støtter han Grækenlands erobningsplaner mod Tyrkiet. For første gang gør han det for sine egne penge, for første gang ender det med et højst uheldigt resultat. Dette medfører også (i 1921) Lloyd Georges Fald. Zaharoff havde været hans rådgiver.

I flere tilfælde har det vist sig, at Zaharoff først var ophavsmand til den politiske spænding og dernæst leverede våben til begge parter, f. eks. under drusernes opstand i 1923/24, der nær havde ført til en krig mellem Frankrig og England.

Endnu mere eventyrlig end denne mands løbebane er den omstændighed, at Europa indtil omkring 1930 slet ikke havde bemærket hans virksomhed, der betød døden for millioner af mennesker.

Fra 1914 kontrollerede Zaharoff følgende værker indenfor rustningsindustrien: Vickers Ltd., England, hvis aktier bl. a. var i hænderne på 4 hertuger, 50 grever og baroner, 20 knights, 3 parlamentarikere, 21 officerer og 6 journalister, *ti andre store engel-*

ske rustningsfirmaer (med undtagelse af Armstrong, Withworth & Co., Ltd.), som han først efter krigen fik held til at betvinge. Dette skete ved hjælp af en storslået sammenslutningsmanøvre, ved hvilken Zaharoff gjorde sin indflydelse gældende overfor den engelske regering og Bank of England, således at disse ikke længere lod firmaerne Armstrong og Vickers, der led af pengemangel, få nogen støtte. Firmaernes kapitaler måtte derfor nedskrives med et beløb på ca. ½ milliard kr., og for at klare sig var de nu nødt til at slutte sig sammen. Dermed havde Zaharoff også opslugt Armstrong Ltd. Zaharoff kontrollerede endvidere de franske firmaer Schneider-Creuzot, Aciéri Hancourt og Châtillon-Commantry med en samlet aktiekapital på 320 millioner Mk. Han var indehaver af en kvalificeret minoritet i de russiske Putilowværker. Han var oplysningsmand til den kendte Putilowaffære i »Echo de Paris« for 27. januar 1914. Dette blad bragte en falsk nyhed, som var tilstillet det af Hr. Raffaelowitsch efter ordre af Suchomlinow, den daværende russiske krigsminister og i forståelse med Zaharoff. Ifølge nævnte notits gik der rygter om, at Krupp havde erhvervet Putilowværkerne. Notitsen fremkaldte en storm i de europæiske blade. Den havde udelukkende til formål at få den franske finansverden til at imødekomme Putilowværkerne, idet Sir Basil altid arbejdede med fremmede penge.

d). Dr. Ehrhardts firma i Düsseldorf leverer englænderne våben mod boerne.

Før krigen vidste enhver, at firmaerne Krupp og Ehrhardt konkurrerede skarpt indbyrdes. Ehrhardts rekylskyts nød verdensry.

I dette firmas jubilæumsskrift meddeles, at det i 1901 leverede englænderne 18 komplette batterier, bestående af sådanne kanoner plus ammunition, til brug i kampen mod boerne. Fra dette øjeblik sejrede englænderne definitivt. Man må her huske på, at hele Tyskland enstemmigt var opflammet imod englænderne og for boerne i disses frihedskamp.

Siden 1909 havde kruppværkerne beskæftiget sig med fremstillingen af en 42 cm-mørser (den »tykke Bertha«), om hvis bestemmelse der ikke kunne herske nogen tvivl. Men alligevel påtog Krupp og Ehrhardt sig iflg. meddelelser fra rigsarkivet i Potsdam i 1911 at fremstille en 28"cm-haubitser, hvis lavet var anbragt på hjul.

e) Det tyske Parsevalluftskib »overordentlig effektivt« våben mod tyske ubåde.

Eksporten af krigsmateriale til udlandet ville ud fra standpunktet om landets forsvar kun da have nogen mening, hvis man lod de udenlandske købere få det dårligste materiale, som i tilfælde af krig ville vise sig mindre brugbart. Thi enhver udenlandsk køber kan blive en modstander.

Men det er påviseligt, at Tyskerne i et bestemt Tilfælde har leveret så fortræffeligt Materiale til Modstanderen, at denne er fuld af Ros derover. Herom kan man læse i en Beretning, udsendt af en engelsk Admiral Murray F. Sueter (London 1928. S. 117. Pitman & Sons, Parker street, Kingsway, W. C. 2):

»Jeg fik i 1913 af admiralitetet tilladelse til at afgive en ordre til Parseval Co. i Bitterfeld på et af dette firmas nye luftskibe, rummende 300,000 kubikfod brint, længde 279

fod, diameter 47,8«. (Her følger en illustration og en nøje beskrivelse af luftskibet, f. eks. at maskinerne var to 170 HK. Maybach 6-cylindermotorer, hastigheden 46 eng. mil i timen osv. osv.) - Sueter fortsætter:

»Da luftskibet var færdigt, rejste jeg til Bitterfeld og deltog i prøveturene. Parsevalmandskabet var vel opøvet og manøvrerede fortræffeligt med det nye luftskib. Dette førtes til Farnborough, og jeg tog en dag med det til London«.

Senere beretter derefter Sueter om Parsevalluftskibets anvendelse i krigen. Sammen med andre små luftskibe, f. eks. Astra-Torres, anvendtes det til observationer over Kanalen. Side 121 læser man: »Da de tyske undervandsbåde begyndte at blive farlige, opdagede man, at de små luftskibe som Parseval var overordentlig effektive, til bekæmpelse, af ubådsfaren. Admiralitetet gav ordre til at bygge sådanne luftskibe hurtigst muligt. Ordren afgaves til Mr. Holt Thomas«. (1. kl. firma til bygning af luftskibe). Sueter udtrykker sin beklagelse over, at England ikke råder over 200 små luftskibe, idet damperne med levnedsmidler da ville kunne beskyttes langt bedre. De små luftskibe havde vist sig særdeles hensigtsmæssige. De var på forpost et døgn ad gangen. En gang blevet luftskib endog 61 timer 21 minutter i luften. Luftskibene ledsagede handelsskibene, der i høj grad ønskede denne ledsagelse. Sueter skriver: »Det er ikke forekommet, at et handelsskib, som ledsagedes af et luftskib, er blevet sænket af en tysk ubåd.« Derimod blev tyske ubåde ødelagt af de engelske luftskibe, enten direkte ved nedkastning af bomber eller ved hjælp af patrouillebåde, der af luftskibet havde fået meddelelse om ubåden. Også ved opsøgning af miner ydede luftskibet værdifuld hjælp.

Ifølge Wehberg⁹⁾ er der før krigen også solgt tyske luftskibe til Japan og Rusland.

f) Alfred Nobel indstifter verdensfredsprisen.

Med eksemplerne fra firmaet Krupp skal ikke være sagt, at dette firma i særlig grad har vist »forretningstalant«. Firmaets skaber Alfred Krupp ville lige så gerne have tjent sin kæmpeprofit på sin op-rindelige produktion (skræddersakse, møntstempler og ridesadler) som på de senere støbestålskanoner og geværer. Men firmaet Krupp blev af udviklingen indenfor den europæiske politik, som dengang bestemtes af Napoleon III og Bismarck, tvunget til at lave kanoner i stedet for valser. Når en forretningsmand ikke på forhånd har udtrykt, at han nærer sociale moralske betænkeligheder f. eks. ved at tjene penge på slavehandel, pigehandel eller våbenhandel, kan man ikke bebrejde ham alene, at han gør det - man måtte da rette de samme bebrejdelser imod næsten alle mennesker. Et eksempel på moralsk udvikling er dynamitkongen, Alfred Nobel.

Ingeniør Alfred Nobels tekniske og merkantile opbygning af dynamittrusten foregik ligesom for Alfred Krupps vedkommende indenfor internationale rammer. Nobel førte et eventyrligt liv i Rusland, Frankrig og Amerika, hvor han bestandig risikerede at blive udvist, når mennesker og huse fløj i luften som følge af hans eksperimenter. Dette førte Nobel ind på tanken om en verdensfredspris¹⁰⁾.

9 Wehberg: Internationale Beschränkung der Rüstungen, Stuttgart 1909. S. 350.

10 Nærmere herom i Morus bog: »Wie sie gross und reich wurden«. Ullstein-Verlag.

Den 43-årige verdensberømte dynamitkonge, der var ungarer, søgte i 1876 gennem en annonce en sprogkyndig kvindelig sekretær. Der meldte sig en ubemidlet opdragerske, grevinde Bertha Kinsky, der senere som Bertha von Suttner grundlagde den borgerlige fredsbevægelse. En biomstændighed bevirkede, at der ikke blev sluttet nogen kontrakt mellem hende og Nobel. Men under samtalen udtaler Nobel: »Jeg ville ønske, jeg kunne skabe et stof eller en maskine med en så frygtelig ødelæggelsesvirkning, at krig derved umuliggjordes.« Seksten år senere mødte Nobel atter Bertha von Suttner, som i mellemtiden havde udsendt sit værk »Die Waffen nieder« (»Ned med Våbnene«). De samtalede om silkefabrikanternes prægtige villaer ved Züricher-Søen (hvor Samtalen førtes), og mangemillionæren Nobel sagde til den endnu ret ubemidlede forfatterinde: »Ja, alle disse villaer har silkeormene spundet«.

»Dynamitfabriker er muligvis mere indbringende end silkefabriker og mindre uskyldige«, svarede hun.

Nobel fortsatte: »Mine fabriker vil måske gøre hurtigere ende på krigen end deres kongresser. Den dag, da to armekorps gensidig kan tilintetgøre hinanden på et sekund, vil sikkert alle civiliserede nationer vige tilbage for krigen og sende deres tropper hjem«.

Dette er Nobels store vildfarelse, ligesom det er næsten alle pacifisters vildfarelse selv i vor tid. Thi så længe der endnu findes to fjendtlige hærførere, vil den ene af dem altid mene, at det vil lykkes ham at slå til 5 minutter før den skæbnesvangre fælles tilintetgørelse, og at han derved vil have »sejret«. Generaloberst von Seeckt siger: »Det er en fejl af den nuværende fredsbevægelse at anlægge krigens omfang og tekniske rædsler som motivering. Hverken sværdet eller den 21-cm. brisantgranat er human ... *Overfor tekniske angrebmidler har den samme teknik hidtil altid fundet forsvarsmidler*«¹¹).

Nobel anvendte sin kæmpeformue til uddeling i form af Nobelprisen for de højeste præstationer indenfor fysik, kemi, medicin og litteratur. Nobelprisen uddeles hvert år af det svenske akademi i Stockholm. Desuden uddeles hvert år af parlamentet i Oslo en fredspris til personer, der har indlagt sig fortjenester vedrørende fredens Bevarelse eller til organisatorerne af fredskongresserne.

Også Nobel stod overfor det dilemma, at han var skaber af den internationale dynamittrust (som vi snart skal omtale nærmere) og tillige søn af et land, hvis militære forsvarsmuligheder ikke måtte forringes ved eksport af våben. Da hans nevø åbenlyst udtalte formodningen om, at hans onkel vel ikke ville købe det svenske blad »Aftonbladet« for at drive fredspropaganda, således som han foregav, men for at støtte sine materielle interesser, svarede Alfred Nobel:

»Det er en ejendommelighed ved mig, at jeg aldrig tager mine privatinteresser med i betragtning. Mit standpunkt som bladudgiver er følgende: Jeg vil modarbejde rustninger og andre overleveringer fra middelalderen og arbejde for, at fremstillingen af krigsmateriel, når dette dog skal laves, sker i vort eget land. Thi hvis der overhovedet findes nogen industrigren, der bør være uafhængig af import fra udlandet, må det være våbenindustrien. Og da Sverige

11 von Seeckt: Gedanken eines Soldaten, Berlin 1928. S. 74/75

nu har våbenfabriker, ville det være dumt og latterligt ikke at holde dem i gang. Når jeg vil have et blad, er det kun for at indblæse redaktionen en særlig liberal tendens. Surdej er her nok af - den behøver man ikke at forøge i dette land, hvor folkets intelligens er 500 procent forud for dets statsorden.«

Nobels udtalelse, at »hvis der overhovedet findes nogen industrigren, der bør være uafhængig af import fra udlandet, må det være våbenindustrien«, er så indlysende, at man ikke behøver at strides herom. Et andet spørgsmål er, om dette er muligt ved den moderne krigstekniks karakter. Hvis det ikke er muligt - og det er det ikke - må der findes en anden form for »landets værn«, d. v. s. for beskyttelse mod fjendtlige indfald.

Det er interessant at se, at allerede skaberen af den moderne folkeret, hollænderen Hugo Grotius (1583-1645) i sit store værk »Ueber das Recht des Krieges und des Friedens« (Paris 1625) stødte på denne dobbeltstilling, der var kommet for dagen i anledning af leveringerne af krigsmateriale fra hans oprørske landsmænd til de bekæmpede spaniere.

Grotius skriver:

»Først må man nemlig ved disse ting skelne mellem følgende:

- 1) Der findes ting, som kun er anvendelige til krig, f. eks. våben.
- 2) Der findes ting, som ikke er anvendelige til krig, men kun til »fornøjelser«. og
- 3) der findes ting, der anvendes både til krig og til andre formål, f. eks. penge, tilførsler, skibe og skibsartikler.

På den førstnævnte art gælder i sandhed dronning Amalasinthas udtalelse, at den, der leverer fjenden de til krigen nødvendige ting, står på fjendens side«. (Liber III. Caput 1§V2).

B. UNDER VERDENSKRIGEN.

Hørte nu denne eksport af krigsmateriel da i det mindste ikke op, så længe verdenskrigen rasede?

Nej, absolut ikke, hist og her forøgedes den endog.

Lad os betragte de enkelte lande for sig.

1. Tyskland.

I de første 8 måneder af året 1916 eksporteredes hver måned op til 250,000 tons jern og stål til det neutrale udland - i gennemsnit 150,000 tons. Men den tyske hærforvaltning erklærede, at man ikke formåede at anvende mere end 15,000 tons stål hver måned til fremstilling af pigtråd. Stålværksforbundet betalte hellere 5 Mk. i bøde pr. ton, end det leverede ståltråd til landets egne soldater.

Thi udlandet betalte så høje priser, at pengene kom ind igen.

Stinnes Værket

Differdingen blev engang grebet i et særlig ondartet tilfælde af denne art. Men der skete ikke Stinnes noget ondt, slet intet. Der foretoges heller intet overfor firmaet Thyssen, da det rygtedes, at det under krigen, havde solgt infanteribeskyttelsesskjolde til Holland for 68 Mk., medens den tyske hærforvaltning måtte betale 117 Mk. derfor, - et sidestykke til Krupps panserplader, der solgtes billigere i Amerika! Man ved, hvorledes, der i foråret 1918 på et hængende hår var ved at blive krig mellem Holland og Tyskland. I så fald havde begge parter haft samme slags infanteriskjolde, - men hollænderne havde haft dem til billigst pris.

Da denne sag omtaltes i det tyske tidsskrift »Sozialist«, truede firmaet Thyssen med sagsanlæg. Men det blev ved truslen. Thyssen mente sig retfærdiggjort ved, at det prøjsiske krigsministerium senere idømte ham en bøde på 100,000 Mk., og Holland leverede 3000 heste.

Ifølge »Züricher Post« førtes tysk jern i store mængder fra Svejts til Frankrig og Italien. Disse jernleverancer over Svejts havde et sidestykke i senator Possehl's leverancer over Sverige til Rusland. - senator Possehl i Lübeck havde udviklet sin Faders lille jernvirksomhed til et verdensforetagende, der også omfattede Sveriges og Norges jernlejer. »Til sidst kontrollerede han hele nordens malm- og stålproduktion, han overtog hestesko- og le-fabriker i Rusland og udvidede sit afsætningsområde til de mest forskellige lande i Europa, Asien og Amerika. Krigen brød ud. Hans aktiebesiddelse gav ham afgørende indflydelse i de svenske og de russiske værker. »De svenske værker leverede råmateriale til de russiske værker«. Possehl forsøgte at løse disse »utrolig vanskelige problemer« efter bedste evne - som tysker og som købmand.

De militære myndigheder og rigsretten anså dette for landsforræderi. Possehl sad et år i varetægtsarrest, men blev efter en proces, der strakte sig over flere uger, frikendt af rigsretten. I dommen udtales: »Efter krigsudbrudet stod Possehl overfor det spørgsmål, om han skulle søge at holde værkerne i gang så godt som muligt og såvidt muligt undgå regeringsleverancer og derved forebygge, at værkerne blev beslaglagt af den russiske regering, eller om han skulle indstille driften og i så fald kunne regne sikkert med en snarlig beslaglæggelse. Når han i denne situation besluttede sig til det første, selv med fare for, at visse mængder til krigsformål anvendeligt stål slap til Rusland, så ville det russiske militærvæsen have mindre udbytte heraf, end hvis værkerne havde nedlagt arbejdet og derved gjort det muligt for den russiske regering at beslaglægge disse og anvende dem til fremstilling af krigsmateriel. Derfor kan der ikke her være tale om, at Possehl ved sin adfærd har ydet den fjendtlige magt støtte«.

I anledning af senator Possehl's frifindelse ved rigsretten er det af interesse at læse et brev, som Possehl dagen før krigens erklæring sendte til sin repræsentant i St. Petersburg. Dette brev lød således:

Lübeck, 31. Juli 1914.

Herrer
Gebrüder Bosshardt,

St. Petersburg.

Spørgsmålet om levering af stålblocke og andre materialer er nu blevet meget problematisk for Rusland, efter at krigen med kontinentalmagterne kan ventes hver dag.

Hvis Sverige drages med ind i denne krig, vil der overhovedet ikke længere være nogen mulighed for levering af materiel til Rusland. Vort svenske værk vil i hvert fald sørge for hurtigst mulig levering, hvilket i øjeblikket, såvidt vi kan tænke os, vil være meget velkomment for.....

Men derefter kommer spørgsmålet om forsendelsen til søs. Vi kan ikke levere anderledes end frit om bord Stockhalm, og derefter må leverancerne gå med damper til Åbo og fra Åbo pr. bane til St. Petersburg. Vi ved faktisk ikke, hvorledes tingene skal ordnes, da den finske bugt sandsynligvis bliver lukket. Vi tror, at den tyske flåde i krigstilfælde vil blokere den finske havn, og skibsfarten på St. Petersburg vil derved blive afbrudt. Vi beder Dem drøfte dette spørgsmål i stor fortrolighed med de herrer fra..... og De kan være overbevist om, at ingen vil erfare et ord herom fra os. I den henseende kan ... være ganske rolig.

Vi beder Dem gennemtænke denne sag i vor interesse og give os besked så hurtigt som muligt, helst telegrafisk.

Hvad spørgsmålet om ingats (Stålblocke) angår, meddeler vi, at Priserne på nikkelstål-ingats vil stille sig betydelig højere. Det er umuligt at levere nikkelstål til de hidtidige priser, thi nikkelstål er for dyrt. Ellers vil vi hellere undlade yderligere levering af nikkelstål. Men ingen kan levere billigere end vi, og kan være glad over at få en absolut garanteret kvalitet, og denne garanti har de hos os.

Med højagtelse (sign.) L. Possehl & Co.

Kopi af dette brev sender vi samtidig via Stockholm-Finland.

Possehls funktionærer anså dette brev for en »forbrydelse mod statens sikkerhed«. Alene den omstændighed, at der ikke som ellers blev taget nogen kopi af brevet, fremkaldte stærk bevægelse. Funktionærerne lavede på egen hånd flere aftryk, der viser Possehls karakteristiske håndskrift.

Undladelsen af at tage kopi samt Possehls forsikring om, at »ingen vil erfare et ord herom« og navnlig de tre prikker i brevet, der kun kan betyde »Putilaw« (den russiske Krupp), viser, at Possehl netop havde de samme tanker om sit brev som hans funktionærer.

I den tyske rigsdag betegnede den socialdemokratiske delegerede Stadthagen d. 8. april 1916 Possehls leveringer til Rusland og Japan som landsforræderi. Herom trængte dog intet ud til offentligheden.

Men i den juridiske litteratur fra samme tid finder vi spor af »tilfældet Possehl«. I

»Deutsche Richterzeitung« for 1. Maj 1915 udtaler f. eks. Handelskammer-Syndikus Dr. Erich Wallrath i en 19 Spalter lang artikel, at man ikke som i England - kan forbyde enhver handel med fjenden.

»Det kan desværre ikke forhindres, at vore fjender får deres bedste krigsskibe, deres bedste og billigste panserplader, deres svære belejringskyts osv. fra deres (fremtidige) modstander Tyskland«. Denne landsmand til Possehl udtaler endvidere, at indenrigsministeriet under krigen ofte gav tilladelse til eksport, også i sådanne tilfælde, hvor den ansøgende eksportør ikke lod nogen tvivl fremkomme om varens forbliven i det fjendtlige udland. Wallrath finder det derfor også ganske i sin orden, at omvendt det engelske Dunlapselskab lad den tyske hærforvaltning nyde godt af dets automobil-dæk.

I den anledning fremsatte en officer følgende bemærkninger: »Der blev i Tyskland meget snart mangel på visse råstoffer, som under alle omstændigheder måtte skaffes frem. Men dette var ofte kun muligt på den måde, at Tyskland over neutrale lande eksporterede »indirekte« krigsmateriel og til gengæld fik vigtige råstoffer som f. eks. gummi, plantefedt, olie, kobber m. m. Således hænger det sammen, at den engelske flåde i Skagerakslaget benyttede optiske instrumenter (firing-directors), som 6 måneder tidligere var leveret fra Zeiss-Jena og Gaerz-Anschüts til et hollandsk Maatschappij. Således hænger det også sammen, at tyske tropper ved stormen på Dauaumant blev hængende i pigtråd, som var leveret til Svejts af Magdeburger Drahtund Kabelwerke to måneder tidligere.«

Det er bladet »Hamburger Echo«s Fortjeneste, at det allerede under krigen (7. Jan. 1915) gjarde opmærksom på dette salg af tysk krigsmateriale, særlig Zeiss-instrumenter. Under overskriften »profitpatrioter« omtaler »Hamburger Echo«s københavnske medarbejder indgående, hvorledes en højere embedsmand indenfor de danske statsbaner har bekræftet overfor ham, at »der befordres ligefrem uhyre mængder af varer fra Tyskland til Rusland og England«. De danske funktionærer måtte af den grund arbejde over, - særlig var der gået hele jernbanetog fulde af drejebænke til Rusland, og de tyskere, som havde ordnet disse forretninger, sad om aftenen i de københavnske hoteller og sang: »Deutschland, Deutschland über alles...« Drejebænke havde Rusland naturligvis brug for til fremstilling af våben, der skulle bruges mod de tyske soldater.

Den københavnske medarbejder slutter med at sige: »fornylig sagde man til mig: »Hvis De kan skaffe Zeiss-instrumenter ud af Tyskland, er De en rig mand i løbet af kort tid.«

2. FRANKRIG.

Også for Frankrigs vedkommende kan der påvises en række tilfælde, hvor der gik krigsmateriel til Tyskland, ikke blot i små mængder, men hele godstog fulde. Dog er dette Forhold (i Modsætning til Tyskland) bleven kritiseret offentligt i det franske parlament allerede d. 24. og 31. Januar 1919 af de delegerede Barthe, Egerand og Flandin.¹²⁾ Ifølge disse meddelelser bestod der en kontrakt af 28. Februar 1912 mellem Krupp og »Societe Commerciale«, hvorefter Krupp skulle have leveret ferro-silicium

12 Le Crapouillot. (Månedsskrift). Særnumner Juni 1931: »krigens Hemmeligheder«, Paris.

40 Mk. billigere pr. ton. I tilfælde af en krig mellem Tyskland og Rusland alene skulle det franske selskab fortsætte leveringerne (skønt Rusland var Frankrigs forbunds-fælle). Man havde endog ladet Krupp få en beholdning på 6000 tons af dette til Krupps verdensberømte panserplader uundværlige stof kort før krigen, skønt det normale årlige behov kun var 2000 tons. Også for tilsætningsmetallet nikkels vedkommende påvises det gennem dokumenter, hvorledes man i Frankrig, som i kolonien Kaledonien havde en 1ste classes nikkelgrube, midt under krigen (d. 21. Sept. 1916) havde frigivet et allerede beslaglagt norsk skib, ladet med nikkel til Krupp, således at skibet kunne sejle til Hamburg.

Også svovlkies, som Tyskland havde mangel på, er påviseligt i store mængder sendt over Svejts til Tyskland.

Den mest uhyrlige historie, hvori den blodige internationale spillede en rolle for den franske krigsførelse, drejer sig om malmlejerne ved Briey.

De deputerede, deriblandt Flandin, der senere blev finansminister, skildrer denne Sag således:

Ved Tyskernes besættelse af Briey svækkedes frankrigs stålproduktion med 80 %. I stedet for nu at gøre alt muligt for at fremskaffe det manglende stål fra England, overlod man til præsidenten for »Comite des Forges« (Jernindustricentralen) de Wendel at sørge herfor. Wendel var samtidig ejer af minerne og smeltehytterne ved Briey, hvorfra tyskerne stadig fyldte deres malmlagre. De franske deputerede og officerer spurgte, hvorfor man ikke ødelagde disse malmlejer for tyskerne ved hjælp af flyverangreb, idet seks tyske industriforbund i et memorandum selv havde erklæret, at uden det lothringske malmbækken var krigen tabt for Tyskland.¹³⁾ Det franske memorandum, der påviser nødvendigheden af Briey's ødelæggelse, blev modtaget af en herre fra »Comite des Forges« i det store franske hovedkvarter - og malmlejerne blev ikke ødelagt.

Vi ser her, hvorledes profitens internationale kredsløb foregår - med soldaternes blod som baggrund: Først forhindrer »Comite des Forges«, at det manglende stål fremskaffes fra England. I mellemtiden udbytter den tyske industri de franske malmlejer og sender det udvundne malm med godstog, der dag og nat ruller gennem Svejts, til Frankrig og Italien, medens, den tyske hærledelse klager over mangel på pigtråd. De Wendel beskytter Briey. Tyskerne får til gengæld skibe med nikkel.

Det nævnte møde i det franske kammer sluttede med følgende ord af den deputerede Barthe: »Det burde ikke være således, at vore heltmodige krigere der har reddet Frankrig, efter deres hjemvenden skal konstatere sådanne ting, uden at de ansvarlige drages frem. Ellers ville de med god grund kunne sige, at medens de selv kun har »indkasseret« granatstumperne, er det mineejerne, som har indkasseret profiten for disse.«

Men der blev ikke krummet noget hår på hovederne af de »ansvarlige« i Frankrig,

¹³ Otto Lehmann-Russbüldt: Der Kampf für den Weltfrieden 1914-27. 1927. Verlagsanstalt Courier. (192 S.)

ligesålidt som på den tyske senator Possehl.

Fransk giftgas mod franske soldater.

Ti år senere, d. 15. December 1929, omtalte en anden deputeret i det franske kammer, Charles Baron, en episode af særlig betydning, idet den drejede sig om det mest moderne kampmiddel, giftgassen. Ifølge det officielle stenogram i »Journal officiel« for samme dato forløb debatten som følger:

Den franske socialistiske deputerede, ingeniør-kemiker Charles Baron, udtalte ved behandlingen af militærbudgettet:

Firmaet Stoltzenberg - kendt fra giftgasulykken i Hamburg - averterede allerede under krigen i svejtsiske blade, at det købte svovlkulstof. Dette stof koster normalt 50 frcs. pr. 100 kg. Det bruges til fremstilling af giftgassen fosgen.

I Frankrig fremstilles store mængder af svovlkulstof ved Lyon og Marseille. Stoltzenbergs annoncer bevirkede nu, at de franske producenter meget hellere ville sælge svovlkulstof til det tyske firma end til deres eget krigsministerium, thi Stoltzenberg betalte - ti gange så høj en pris, nemlig 500 frcs. for 100 kg, altså 45.000 frcs. mere for en jernbanevognladning.

Baron meddelte endvidere, at han som ingeniør ved en sprængstoffabrik i St. Chamas havde iagttaget, at sådanne vognladninger svovlkulstof midt under krigen frit passerede grænsen ved Genève. Han anmeldte dette til sine foresatte, men man lod stadig disse jernbanevogne passere med et stof, der - som Baron sagde - i vore skyttegrave kom tilbage som den farligste fjendtlige giftgas, thi fosgen er 15 gange så dræbende som klor.

Baron sendte en Artikel til dagbladet »Le Radical« i Marseille, betitlet: »Vort svovlkulstof går til Tyskland og vender tilbage som giftgas!« Censuren hindrede denne artikels fremkomst!

Baron fik befaling til at møde for generalen. Han fremstillede sig for denne med handskerne i hånden. Generalen mønstrede ham strengt, rynkede de olympiske øjenbryn og sagde: »Herr ingeniør! Hænderne har man, for at de skal være i handskerne, og handskerne har man ikke til at holde i hænderne.« Baron mærkede den kolde vind. Generalen fortsatte: »De har begået et groft tillidsbrud. Jeg vil lade Dem stille for en krigsret.«

Men i bevidstheden om at have afsløret en virkelig forbrydelse, der blev begået mod de ulykkelige soldater, lod Baron sig ikke skræmme. Der skete ham heller intet ondt. Derimod forbød regeringen snart efter eksporten af svovlkulstof til Svejts.

Baron meddelte endvidere under sin tale i kammeret, at det samme firma Stoltzenberg nu atter averterer i hele verden og opretter giftgasfabriker i Spanien og Rusland.

Hans udtalelser gjorde et dybt indtryk på kammerets medlemmer.

3. England.

Medens Tyskland måske kan benytte den udflugt, at landet afgav jern for at komme i besiddelse af stoffer som gummi, nikkel og kobber, der ikke fandtes i landet selv, kan England ikke forsvare sig hermed, idet hele verdensmarkedet stod det åbent. England var i det højeste afhængigt af nogle kemikalier og optiske instrumenter. Men disse udflugter gælder overhovedet ikke. Med henblik på krigens snarlige afslutning burde man på begge sider hindre tilførsler til fjenden. For Tyskland gjaldt denne udflugt i hvert fald ikke ved krigens begyndelse, da jernbanevogne fulde af drejebænke rullede til Rusland, og hvor landets lagre endnu var fyldt med gummi, nikkel og kobber.

Men for englands vedkommende kan vi fastslå ganske den samme situation, dog med den forskel, at medens man i Tyskland hyllede sig i tavshedens kåbe, gaven højere marineofficer, Admiral *W. P. Consett* efter krigen på basis af officielt materiale offentligheden nøjagtige oplysninger¹⁴). I en bog på 300 sider dokumenterer han ved hjælp af tabeller og dokumenter, hvorledes den engelske handel støttede den tyske krigsførelse. Også her lægger man særlig mærke til tilførslen af nikkel - det nødvendige supplementsmetal til nikkelstål, som ikke kunne udvindes i selve Tyskland.

Import af Nikkel til Sverige:

	1913	1914	1915	1916
laIt	150 t.	136 t.	504 t.	140 t.
Fra England eller dets Kolonier	27 »	60 »	328 »	78 »

Den engelske admiral udtaler om denne tabel:

»I 1915 udførte England altså til Sverige to gange så meget nikkel som i de foregående år. Af den samlede import til Sverige på 504 t. i 1915 reeksporteredes 70 t. til Tyskland. Størstedelen af den samlede import fra England skete i tysklands interesse, thi også de øvrige 434 tons anvendtes i Sverige til fremstilling af ammunition.« Den engelske admiral bringer flere andre tabeller over englands handel med de neutrale lande vedrørende kobber, tin, mineralolie, levnedsmidler, bomuld, cement, der i store mængder gik til Tyskland. I den officielle engelske og den skandinaviske statistik over udførslen er der store differencer. Tallene er i den ene statistik tre gange højere end i den anden. Man ser heraf, hvorledes statistiken officielt forfalskes. Den tyske import- og eksportstatistik fra krigsperioden er aldrig bleven offentliggjort. Den blev efter krigen med vilje tilintetgjort!

Admiral Consett drager den konklusion af sine beregninger, at Tyskland havde måttet afbryde krigen to år tidligere, dersom det ikke var bleven støttet i sin krigsførelse af den engelske handel på nævnte måde.

Den engelske admiral behandler kun spørgsmålet ud fra synspunktet om krigsførelsen. England ville have sparet to års krig, hvis ikke engelske handelsfolk havde forsynet tyskerne med krigsmateriel og levnedsmidler. Hundredtusinder af stakkels engelske soldater kan nu i deres grave forbande den handelsånd, som er skyld i, at de måtte

14 W. P. Consett: The triumph of unarmed forces 1914-1918. London 1928. Williams and Norgate Ltd.

dø, fordi engelske, hollandske, skandinaviske og tyske mellemhandlere tjente kæmpe-avancer på deres kvalfulde død.

4. *Den internationale udveksling af dynamitaktier.*

Hvor forløjet påskudet er om den stiltiende tilladelse til den internationale smughandel af hensyn til fremskaffelsen af vigtige krigsmaterialer fremgår af den stedfundne ombytning af aktier i den internationale dynamittrust mellem tyske og engelske aktieindehavere. - Det er rigtigt, at man behøver jern og gummi til at dræbe »fjenden« med. Men værdipapirer behøver man bestemt ikke dertil. Alligevel satte man i Tyskland og England endog de bestående krigslove vedrørende beslaglæggelse af fremmed ejendom ud af kraft, for at gøre det muligt for indehaverne af dynamitaktier at ombytte disse midt under krigen.

Der bestod en »international overenskomst om afsætningen af sprængstoffer«, oprettet 26. oktober 1897 mellem ti amerikanske fabrikker på den ene side og Vereinigten Koln-Rottweiler-Pulverfabriken samt Nobel-Trust-Company i London på den anden side. I dette syndikats bestemmelser hedder det:

»De amerikanske fabrikker afholder sig fra at fremstille, sælge eller tilbyde (direkte eller indirekte) i de europæiske lande, og de europæiske fabrikker undlader på samme måde fremstilling, salg og tilbud i lande, der hører til det amerikanske område. I det »fælles« område må ingen af parterne oprette fabrikker, og handelen i dette område skal drives for fælles regning. Formændene for den europæiske og den amerikanske gruppe skal fra tid til anden enes om en grundpris for hvert enkelt marked indenfor »fællesområdet«. De skal på samme måde fastsætte en grundpris, som ikke må underskrives. Forskellen mellem grundprisen og salgsprisen er syndikatsprofitten, der fordeles ligeligt mellem de europæiske og de amerikanske fabrikker.

Der oprettes et fællesfond ved indbetaling af 1 Doll. pr. kasse. Af dette fond kan formændene, anvende to trediedele til værn af de fælles interesser mod angreb og konkurrence udefra.

Særdeles lærerig er ordlyden af Nobel-Trust-Companys årsberetninger. Det hedder i beretningen for 1908:

»Forstyrrelsen af ligevægten i de europæiske politiske forhold for nogen tid siden medførte en forøget efterspørgsel efter krigsmateriel, der kom nogle selskaber til gode, hvori også Nobel-Company er interesseret« (Frankfurter Zeitung, 2. 6. 09).

Om året 1910 hedder det: »Det gunstige udfald skyldes hovedsagelig den vedvarende efterspørgsel efter krigsmateriel i hele verden.« (Berliner Tageblatt, 15. 5. 11).

Endvidere om året 1911: »Forretningsgangen i det forløbne år viser ingen større forandringer i forhold til året forud, bortset fra en yderligere Stigning i Efterspørgslen efter krigsmateriel«. (Berliner Tageblatt, 18. 5. 12).

Og samme år kan man i »The Economist« læse: »Som man vil have set af beretningen,

skyldes den forøgede avance delvis efterspørgslen efter krigsmateriale. En og anden vil måske mene, at denne indtægtskilde må anses for betænkelig. Krigsleverancerne er imidlertid en vigtig post, thi foruden den profit, de giver, bidrager de til at bære en del af fabrikationsomkostningerne og de almindelige udgifter og medfører derved en nedgang i fremstillingsomkostningerne for andre produkter«. (The Economist, 1. 6. 12).

Efter at regeringerne snart efter krigens udbrud gensidig havde beslaglagt »fjendtlige udlændinge«s ejendom, skete det samme også for besiddelsen af værdipapirer.

For at nu denne beslaglæggelse ikke skulle gøre sig gældende for de tyske og de engelske indehavere af aktier i Dynamit-Nobeltrusten, kom disse til forståelse indbyrdes ved hjælp af underhandlere, der fik pas af den tyske og den engelske regering.

Derefter indrykkedes i Hamburger Fremdenblatt for 15. Maj 1915 (Nr. 134. B., S. 11) den for sådanne anliggender ved lov foreskrevne annonce:

Den begynder således:

Ombytning af stamaktier (ordinary shares) i Nobel Dynamite Trust Company Limited, London, mod aktier i Dynamitaktiengesellschaft, vorm. Alfred Nobel & Co., Hamburg:

Med sanktion af begge regeringer og under forbehold af generalforsamlingernes tilslutning er der mellem ledelsen af de hidtil under Nobel-Trust-Company, Ltd., London, hørende selskaber: Dynamit Aktiengesellschaft, vorm. Alf. Nobel & Co., Hamburg, der deutschen Sprengstoff-Actien-Gesellschaft, Hamburg, der Reinischen Dynamitfabrik, Köln, der Dresdner Dynamitfabrik, Dresden, på den ene side og Board of Nobel Dynamite Trust Company, Ltd., på den anden side truffet en overenskomst, der går ud på en fuldstændig adskillelse mellem de ovennævnte tyske selskaber og de i det nævnte engelske selskab forenede engelske sprængstofselskaber med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1914 samt ombytning af de i Tyskland værende stamaktier (ordinary shares) i Nobel Dynamite Trust, London, med aktier i Dynamit-Aktien-Gesellschaft, vorm. Alfr. Nobel & Co., Hamburg.

(Herefter anføres, hvorledes tyske aktier for 36.000.000 Mk. kan ombyttes med engelske aktier for £ 1500.000)

fra fredag d. 14. Maj 1915

i Hamburg ved Norddeutsche Bank i Hamburg;
i Berlin ved Direktionen for Disconto-Gesellschaft,
i Köln a. Rh. ved A. Schaffhausenschen Bankverein og Bankhuset A. Levy.
(Annoncen slutter med opregning af yderligere formaliteter) .
Hamburg, i Maj 1915.

Norddeutsche Bank i Hamburg.

Generalforsamlingerne accepterede overenskomsten. - Vi ser altså, at dynamitaktier kan have endnu større sprængvirkning end dynamit, thi de kan endog sprænge de

love, som angives at være vedtaget til fædrelandets værn.

Skønt »Hamburger Nachrichten« åbent kunne berette om børsfolkenes generalforsamlinger, forbød militærcensuren i 1915 Wilhelm Möller at offentliggøre nogle artikler herom.

Derimod lykkedes det den kendte fagforeningsfører, rigsdagsmand Otto Hue allerede under krigen at få optaget en artikel i »Vorwärts« for 1. okt. 1917 med titel: »Dynamitens internationale«. Heri giver Hue en detailleret fremstilling af de forskellige firmaer og personer, som er interesseret i den internationale dynamit-Nobeltrust. Hue beklager sig bittert over, at den altyske presse, f. eks. »Hamburger Nachrichten«, fremstiller socialisterne som landsforrædere, når disse forlanger pas til fredsforhandlingerne i Stockholm, men at den samme presse intet har at indvende mod, at der gives pas til folk, der skal forhandle om ombytning af dynamitaktier.

Hue sluttede med en grotesk historie, fuld af frygtelig tragik for millioner af dræbte soldater på begge sider:

»Og medvirkende som direkte repræsentant for den internationale trust var en Hr. Kraftmeyer (London), om hvem det på trustens sidste møde i august 1915 i anledning af en forespørgsel blev meddelt, at han havde ladet sig »naturalisere« som englænder. Deraf kom det, at han bar det tyske Navn »Kraftmeyer«.

C. RUSTNINGSINDUSTRIENS INTERNATIONALE AFTALER EFTER VERDENSKRIGEN.

1. krigskunstens revolutionering.

Rustningsindustriens internationale aftaler begynder efter krigen at blive endnu intimere. Før verdenskrigen drejede det sig hovedsagelig om aftaler vedrørende våbenfabrikernes produkter. Nu begynder man også at træffe aftaler vedrørende de råstoffer, hvoraf våben og krigsmateriel fremstilles, endvidere vedrørende fabriktionsmetoderne, altså alt, hvad man sammenfatter under navn af typisering og normalisering.

Den for vore øjne ligefrem springvis stedfindende tekniske udvikling i samfundet som helhed ændrer lige så hastigt krigskunsten som dennes teknik. Den nyeste form for denne krigsteknik, anvendelsen af flyverbomber med giftgas, blev nemlig slet ikke anvendt under verdenskrigen! Dette skete første gang næsten 1 års senere under spaniernes og franskmændenes marokkokampe, efter at de indfødte i Nordafrikas bjergrige egne igennem lang tid havde ydet heldig modstand.

Da man nu trods de klare giftgasforbud i Haag- og Genève-konventionerne for første og foreløbig eneste gang besluttede sig til at udsende en flyvereskadre med giftgasbomber, var guerillakrigen hurtigt afgjort. Giftgassen til dette brug leveredes af »Fabrication National de Colorantes y Explosivos«, Madrid (Den nationale farve- og sprængstoffabrik), hvori halvdelen af kapitalen indehaves af I. G. Farbenindustrie, A. G., det tyske kæmpefirma med en kapital på omtrent 1 milliard Mk., der er i intimt

samarbejde med tyske, franske og andre industri- og kapitalistgrupper.

Om den revolutionering af krigskunsten, som den moderne teknik har bevirket, kan man læse i en række militærvidenskabelige skrifter. Her skal nævnes et af de vigtigste værker om dette spørgsmål, et samleværk, udgivet af den Interparlamentariske Union under titlen: »Wie würde ein neuer Krieg aussehen« (Hvorledes ville en ny krig se ud). Zürich 1931, Orell Füssli & Co. I denne bog skildrer 30 officerer, politikere, nationaløkonomer og videnskabsmænd fra alle lande den moderne krigsteknik og dens ødelæggende virkninger for hele menneskeheden, også i tilfælde af en såkaldt »sejr«.¹⁵⁾ Det er interessant i denne sammenhæng at læse, hvad en militær forfatter, rigsarkivråd George Soldan, skrev 6 år tidligere, i 1925, i sin bog »Der Mensch und die Schlacht der Zukunft«. Soldan, som var hædret med ordenen »Pour le merite«, var infanteriofficer under kampen på vestfronten.

Han er udpræget modstander af fredsbevægelsen.

I denne bog hedder det i kapitlet: »krigskunstens vendepunkt:

»Verdenskrigens betydning som historisk foreteelse er kun erkendt af to klasser af mennesker: digterne og de industridrivende. Af digterne, fordi disse mennesker med deres stærke følelsesliv klart opfatter, hvad der ligger halvt skjult for andre, og af de industridrivende, fordi disse indser, at denne krig er maskinernes krig. Mærkeligt nok er hverken historikerne eller militærpersonerne tilbøjelige til at betragte verdenskrigen som det afgørende vendepunkt i krigskunstens udvikling. Der foreligger kun et overraskende ringe antal militære eller historiske afhandlinger om verdenskrigen, i hvilke der gøres forsøg på at forstå dens indre sammenhæng. Det er typisk, at der i fuldt alvor i skrift og tale henvises til befrielseskrigenes tidsalder for til sammenligning at vise, at ligesom Yorcks gerning og den derpå følgende rejsning af det prøjsiske folk formåede at afryste Napoleons åg, bør man på samme måde tilstræbe en ændring af Versaillestraktaten med magt. Ikke mindre karakteristisk er det, at der i vide kredse hersker den opfattelse, at der kun behøves en hær ligesom den i 1914 for at vende krigslykken igen. Sådanne opfattelser skyldes ikke mindst, at litteraturen om verdenskrigen, bortset fra enkelte undtagelser, kun skildrer verdenskrigen omtrent som enhver anden krig.

Det er store ting, hvis psykologiske, tekniske, økonomiske og politiske spørgsmål overhovedet skildres i særlige kapitler ved siden af det militære forløb. Men faktisk griber disse faktorer så afgørende ind i de rent militære begivenheders udvikling, at de påvirker disse overordentligt, ikke blot med hensyn til alle de store strategiske problemer, men også så overraskende det kan lyde - selv i de mindste taktiske detaljer. Undertiden er de endog af større betydning end selve den militære krigsførelse«. (S. 90).

»Vi taler om millionhærenes fiasko og burde i stedet tale om den almindelige fiasko for den militære krigsførelse«.

¹⁵ Værkets Afsnit om Giftgaskrigen m. m. er udkommet på Dansk under Titlen: »Den kemiske og bakteriologiske krig«, 56 S. (Poul Branners Forlag). O. A.

»Moderne udrustede hære kan ikke længere slå hinanden afgørende. Det moralske nederlag og tabet af Menneskeliv udligner den materielle virkning, selv i en kritisk situation«.

»Forholdet mellem den rent tekniske fuldkommengørelse af våbnene og styrken af de psykiske kræfter i den menneskelige organisme spiller en afgørende rolle. Dette forhold vil i fremtidige krige blive endnu mere katastrofalt end under verdenskrigen. Det vil kun blive anderledes, dersom et enkelt land disponerer alene og på overraskende måde over et nyt og afgørende krigsvåben - f. eks. en giftgas af frygtelig virkning. Men ligeså lidt denne mulighed er udelukket, ligeså lidt må man tage den som udgangspunkt for en alvorlig betragtning.« (S. 97).

- - -

En anden tysk frontofficer har til brug for det foreliggende skrift stillet en Artikel til rådighed vedrørende »krigskunstens revolutionering«. Dens indhold stemmer overens med det ovenfor citerede. Heraf fremgår, særlig oliens betydning for de moderne hæres opbygning. Han skriver:

»Det er af vigtighed at vide, at uden brændstof til luftfartøjer og motorer kan intet land føre, krig.

De lande, som har olie, reducerede hurtigt deres hære til fredsstyrken. Det er England og Amerika.

De kan gøre, hvad de vil. De kan mobilisere, når de vil.

De kan altid efter behag styrke deres rustningsapparat. Dem kan ingen binde an med - allermindst Frankrig. Frankrig har så godt som ikke en dråbe olie. Det opblander endog sine olieforråd med sprit. Det »nationale brændstof« er et skrækkeligt bryg. Frankrigs, Polens og Italiens uforholdsmæssig store hære er derfor rene angstprodukter.

Angelsakserne er verdens herrer. De har olie, de har jern, de har kvælstof. De har ikke brug for Tyskland, heller ikke for Frankrig. Naturligvis skal dette forstås: cum grano salis.

De intimt forbundne og gennem særlige industritraktater sammensvejsede tyske og franske stål- og kaliindustrier har naturligvis også deres store verdensøkonomiske betydning.

Men det ændrer intet i det spørgsmål, at Europa er værgeløst uden olie.¹⁶⁾ Olie forekommer ganske vist også i Galizien (Polen) og i Rumænien. Men denne olie ville aldrig stå til rådighed for Tyskland under en krig, hvori England var interesseret, skønt tyske industri- og bankfolk har interesse i både de rumænske og de polske olieelejer.

¹⁶ Denne situation ændres fra dag til dag gennem billiggørelsen af metoden til fremstilling af olie af Kul (Bergiusmetoden). (Forf.)

Den russiske olie er et ganske særligt kapitel. Men Tyskland vil heller aldrig kunne få tilstrækkelige leveringer af denne.

Folkeforbundets afrustningsbestræbelser skydes ganske stille til side. Man skriver om disse: Endnu er tiden ikke inde. Der vil komme en rolig udviklingsperiode o. s. v.

Så længe der kan tjenes penge på krigen, vil de industrifolk, som giver deres ordrer til politikerne, ikke tillade, at der sker nogen almindelig afrustning. De kan kun tvinges dertil af den arbejdende befolkning og den proletariserede intelligens. Men dennes stilling er mere end tvivlsom.

Man vil indvende, at efter det hidtil anførte vil der komme en almindelig afrustning og dermed nødvendigvis en nedgang for rustningsindustrien. Men dette er en fejltagelse! Rustningsindustrien har udvidet sit omfang. Næsten enhver industri er bleven en rustningsindustri. De vil alle tjene ved en oprustning. Og de kan aldrig tjene bedre end ved en krig.

Olieraffinaderierne tjener millioner selv ved den mindste ekstraordinære flådebevægelse. Alle moderne krigsskibe er indrettet til oliefyring.

Det er slet ikke muligt til stadighed at udruste en moderne hær med de mest moderne våben. Våbnene forældes i et tempo, man hidtil slet ikke har kunnet forestille sig. Hærforvaltningen må derfor mere og mere bekvemme sig til at samarbejde med industrien, den må gennemføre og yde tilskud til en vidtgående normalisering og typisering af fabrikationen med henblik på egne formål. Industrien må indstille sig på at levere alt fornødent hurtigst muligt i behovstilfælde.

Dette kræver en omhyggelig forberedelse.

- Såvidt denne artikel.

2. De internationale aftaler med hensyn til rustningsvirksomhederne og de militære råstoffer.

Indenfor dette skrifts ramme kan vi ikke her udførligt skildre de internationale aftaler vedrørende de vigtigste militære råstoffer (metaller, kul, olie, kemikalier og tekstilstoffer). Vi behøver ikke at fremhæve, at der næppe findes noget produkt, som ikke spiller en rolle i teknisk og økonomisk henseende i den moderne fabrikations- og internationale kapitaliseringsproces.

Ifølge Børs-årbøgerne, særlig Salings Borsenjahrbuch, er der af 45 internationale kollektivforetagender (aktieselskaber, truste, holdingselskaber o. s. v.) 16 virksomheder, der kan betegnes som egentlige våbenfabriker.

Deraf har Schneider-Creuzot (Frankrig) interesser i 12 lande, Dupont (U. S. A.) i 9 lande, Skoda (Czekoslovakiet) i 3 lande, Vickers (England) i 3 lande, Cockerill (Belgien) i 6 lande. I det omfang Tyskland har lov at producere våben, har Krupp og Ehrhardt forlængst genoptaget alle de internationale forbindelser (kapitalanlæg,

patenter).

Der findes i Verden 8 holdingselskaber til finansieringer, deraf det vigtigste »Union Européenne« i Paris specielt for rustningsvirksomhederne.

For kemiens vedkommende findes der 6 internationale grupper, for træ 2, for Metaller 6, for elektricitet 4, for gummi 1, for automobiler 1, for olie 2.

De fuldkomne fædrelandsløse industrikaptajner, oliefyrster og kanonkonger har alt, hvad der hører til en moderne krig, i deres vold. Det kan derimod ikke siges om regeringerne og parlamenterne, som trods lejlighedsvis modstand alligevel må gøre det, som højfinans og rustningskapitalen ønsker at risikere.

En *uafhængig* rustningsindustri kan kun udvikle sig i de verdensrigter, der for det første disponerer over samtlige militære råstoffer blandt metaller og kemikalier samt brændstoffer som kul og olie, endvidere læder, træ, gummi, bomuld og næringsmidler, og som for det andet råder over en moderne industris værksteder og fabrikationsmetoder, således at denne industri i krigstilfælde kan levere det uhyre krigsforbrug og de store krigsmaskiner serievis pr. transportbånd. De lande, som ikke besidder krigsråstoffer og -værksteder, er altså ubetinget henvist til de lande, der besidder dem, og på dette grundlag opstår af sig selv bestemte politiske forbund.

Af sådanne områder, som politisk og teknisk samt med hensyn til råstofferne repræsenterer af hinanden næsten uafhængige militære autarkiske (selvforsynende) Gebeter, findes der nu fire på jorden:

- 1) De forenede stater i Amerika.
- 2) Det britiske verdensrige.
- 3) Den franske forbundsgruppe.
- 4) Sovjetunionen.

Alle andre magter med under 100 millioner indbyggere, f. eks. Italien og Japan, ja selv Tyskland, kan trods deres industri kun drive verdenspolitik i forbund med magter af 2. rang, da deres rustningsindustri ikke mere er uafhængig og i tilfælde af en krig vil blive det endnu mindre for hver dag, der går. Antallet af de i den direkte rustningsindustri beskæftigede arbejdere er efter en pålidelig opgørelse ca. 1 million. Disse arbejdere er dels rustnings- og ammunitionsarbejdere og dels beskæftigede på de værfter, der fremstiller krigsskibe og militærflyvemaskiner, men derimod ikke arbejderne i de *indirekte* militære industrier.

Da der findes 2000 millioner mennesker på jorden, er dette ensbetydende med, at 1 af hvert 2000 Mennesker til stadighed er beskæftiget med at bygge maskiner til masse mord. Og da den moderne krigsteknik allerede har fabrikeret over 1 million maskingeværer, altså 1 for hver 2000 mennesker, er dette ene menneskes arbejde fuldkommen tilstrækkeligt til at udrydde de andre 2000 lige så hurtigt, som man tilintetgør en græshoppesværme.

Af disse rustningsarbejdere er kun ganske enkelte grupper bedre betalt end andre fag-

arbejdere. Dersom de 1999 mennesker, hvis liv trues gennem den ene rustningsarbejders virksomhed, sluttede sig sammen, kunne de med lethed pensionere denne ene mand.

3. ENKELTBILLEDER.

a) Den kapitalistiske og politiske baggrund for giftgassen som fremtidens våben.

Om den magtstilling, som den tyske kemitrust »1. G. Farbenindustri A/G«, indtager, gives der oplysninger i et skrift af Giinther Reimann: »Giftgas in Deutschland«. Her interesserer vi os kun for afsnittet om »rustningsindustriernes opbygning i udlandet med L G. Farbenindustri's hjælp (særlig samarbejdet med den franske kemikapital).

»Kemikoncernernes ring (det »interessefællesskab«, der var forløberen for den tyske kemitrust) afsluttede allerede den 11. November 1919 en overenskomst med den franske regering, nærmere betegnet det franske krigsministerium og Société d'Etude de l'Azote. - »Den franske regering var af den mening, at et udbytterigt arbejde på basis af de tyske patenter kun var opnåeligt, når patenternes indehavere selv arbejdede effektivt med«. *»Beredvilligt erklærede den største tyske kemikoncern sammen med de den nærstående koncerner sig rede til at yde det franske krigsministerium og de pågældende franske kemiske fabrikker de nødvendige informationer vedrørende fabrikationen samt tillige selv at undlade at bygge nogen konkurrerende, fabrik i Frankrig eller de franske kolonier i de første 15 år«.* Til gengæld skulle den tyske kemikapital have et vederlag, der skulle være afhængigt af omfanget af den med tysk hjælp i Frankrig opbyggede kvælstofproduktion. Denne overenskomst blev ganske vist på grund af det franske parlaments modstand ikke gennemført lige straks. Den accepteredes først i februar 1923 af parlamentet og fik lovkraft d. 11. April 1924.

Næsten ligeså vidtrækkende som for frankrigs vedkommende er den tyske kemikapitals forbindelser med U. S. A., Spanien og England. Kunstsilke og sprængstoffer kommer ud af samme produktionsproces - ganske efter ønske og efter behovet i det land, der er tale om. Italien, Belgien, Tyskland o. s. v., alt flyder her over i hinanden.

Man bør her lægge Mærke til det citerede udtryk, at den tyske kemitrust allerede i 1919 »erklærede sig rede til at yde det franske krigsministerium de nødvendige informationer vedrørende fabrikationen«.

Da giftgasulykken i Hamburg indtraf d. 20, maj 1928, fremkom der som bekendt straks beroligende erklæringer om, at her var der ikke tale om nogen »fabrikation«, men derimod .om gamle lagre, eller man sagde: det er farvestoffer. Det var naturligvis ikke fosgen til industrielt brug, men derimod en udpræget kampgas, der var fremstillet i henhold til hemmelig tysk-russisk militær overenskomst. Man spurgte da straks: Hvad siger Ententen til, at Tyskland har påbegyndt fabrikationen af kampgiftgas? Dette er jo forbudt igennem fredstraktaten. Da der begyndte at blive røre om sagen, afgav den engelske regering en beroligende erklæring i under-huset. Men nu arvefjenden Frankrig? Ja, til alles forbavselse afgav den sagkyndige Henri Muraour i »Matin« en udførlig erklæring, der gik ud på, at nævnte Fosgen var et farvestof, som ikke var forbudt i fredstraktaten, og at eksplosionen i Hamburg ikke var noget bevis for en

hemmelig fabrikation af giftgas.

Denne erklæring er fuldkommen absurd, thi det fremgår klart af flere omstændigheder, at vi her stod overfor en af firmaet Stoltzenberg, Hamburg, også i Rusland fremstillet giftgas »Bersol«.

Den tyske rigsdagsmand Künstler har offentliggjort nogle artikler om sagen, hvoraf det fremgår, at det tyske rigsværn havde dannet et selskab »Gefu« (d. v. s. Selskabet til fremme af industrielle foretagender), der disponerede over 70 Millioner Mk., og som foruden flyvemaskinefabriker også havde bygget firmaet Stoltzenbergs giftgasfabrik »Bersol« i Trozsk i guvernementet Samara. Tysklands og Ruslands fælles flyvemaskinefabrikation var mindst ligeså omfattende som giftgasfabrikationen. Også dette fremgår af Künstlers artikler.

»Allerede i efteråret 1921 ønskede rigsværnministeriet af militære grunde, at der straks blev skabt en luftflåde«.

Den 15. Marts 1922 fik firmaet Junkers da under falske varebetegnelser ordre til at fabrikere »kasser« (d. v. s. flyvemaskiner) i R. (Rusland). Overenskomstens 5 paragrafer er gengivet ordret. Der skulle ialt bygges 299 flyvemaskiner om året, hvoraf russerne kun fik 40, medens Tyskland fik resten.

Senere kom det til den sædvanlige strid mellem Junkers og rigsværnsministeriet - naturligvis på grund af penge (også Stoltzenberg og Krupp havde været ude i sådanne stridigheder). General von Seeckt greb personligt ind i sagen med en lang skrivelse af 18. August 1924, hvori han vil berolige Junkers med hensyn til pengespørgsmålet. Det er overordentlig interessant at læse, hvorledes den gamle antibolshevik Seeckt er omsorgsfuld for skabelsen af den *røde* Luftflåde«, og for højnelsen af en industrigren i Rusland, »*der skal være til nytte for vore Rustninger*«.

Hele dette sammenspil mellem de tyske og de russiske rustninger gik ikke i stå, fordi den ene part tog anstød af den andens parts principielt modsatte indenrigspolitik, men fordi de forventninger, som tysklands militære kredse satte dertil, ikke kunne opfyldes.

Med hvilken hensigt agiteres der for giftgasværn?

Medens giftgas fra flyvemaskiner hidtil kun har skaffet profit til rustningsindustrien gennem den ringe anvendelse i den nordafrikanske kolonikrig, har det stadig voksende kæmpebedrag med det såkaldte giftgasværn bragt rustningsindustrien en art krigserstatning allerede i fredstid.

I alle lande agiteres der for dette »giftgasværn«. Talrige foreninger og skrifter beviser overfor den ængstelige borger, at han i det mindste må anskaffe sig 1 gasmaske, og at han må lære på et giftgassignal at flygte ned i betonsikrede hvælvinger.

Læser man med opmærksomhed det bjerg af litteratur, der findes herom, vil man snart finde nogle skrifter af eksperter, som uden omsvøb erklærer, at der slet ikke findes no-

get effektivt værn mod giftgas fra luften. Dette fremgår f. eks. af en afhandling af den tyske generalmajor von Haeften i det store før nævnte værk, udgivet af den Interparlamentariske Union: »Wie wirde ein neuer Krieg aussehen?« 20 sagkyndige fra det Internationale Røde Kors i Genève, deriblandt den tyske professor Walther Simons, erklærer enstemmigt (December 1931), at »det ville være formålsløst overhovedet at organisere nogen beskyttelse af civilbefolkningen under en giftgaskrig, thi intet hidtil opfundet middel afgav tilstrækkeligt værn«. Professor Simons kommer til den slutning, at »der ikke findes noget andet beskyttelsesmiddel end at afskaffe krigen i det hele taget«.

Hvorfor skal altså over hundrede millioner europæere alligevel lokkes til at anskaffe sig en så fuldkommen naragtig ting?

Bortset fra den dressur, som er nødvendig, og som stiller ikke blot soldater, men enhver civil borger under militær kommando, finder vi forklaringen i den forventede profit til gasmaske- og cementbeton-Industrien.

Man kan selv regne efter, hvor meget der kan tjenes ved, at ikke blot enhver soldat, men enhver borger - selv spædbørnene - skal forsynes med mindst 1 gasmaske. Prisen på denne er nu i alle lande ca. 30 Kr., ofte mere. Men allerede i 1929 fastslog en kommission af sagkyndige indenfor Røde Kors, at en »normal« betaling for en sådan gasmaske måtte være 3-4 Doll., »normal« d. v. s. ligeså normal, som når hærforvaltningen i Svejts betaler 19.50 frcs. for en stålhjelm ved en masseleverance på mindst 1 million Stk., medens fremstillingsomkostningerne for denne *højest* er 4.40 frc.

Hvis der altså »tjenes« lige så meget på gasmaskerne, er dette ensbetydende med, at 200 millioner voksne personer i Europa skal betale flere milliarder Kr. for meget, hvis de anser maskerne for nødvendige.

Men maskerne er kun den ringeste del af giftgasværnet.

Professor Dr. Georg Ruth fra Technische Hochschule i Darmstadt har på samme konference i Røde Kors beregnet, at byernes forsyning med velegnede hvælvinger, tilstrækkelige til at rumme den flygtende befolkning ved et luftangreb, for 1 million indbyggere ville koste 644 Millioner Rmk.

For byerne i de truede lande ville det være et beløb, der ville strejfe de samlede omkostninger ved verdenskrigen. Af disse tal, som ikke lader sig rokke, kan man som på et barometer aflæse, hvorfor alle stater nu agiterer for det giftgasværn, de før anså for unyttigt. Det er fordi, der herved allerede i fredstid bliver mulighed for en udvidelse af krigsindustriens afsætningsmarked ikke blot til at omfatte samtlige civile personer, men også heste og hunde. De skal nemlig også have gasmaske på!

b) Den franske kanonkonge Schneider i Creuzot.

Følgende fem navne personificerer det svundne århundredes rustningsindustri i Europa:

Vickers og Armstrong i England,
 Krupp i Tyskland,
 Putilow i Rusland,
 Skoda i Østrig-Ungarn,
 Schneider i Frankrig.

Disse fem grupper med deres forgreninger i Italien og Japan er blevet menneskehedens moderne molokuhyrer, hvortil man bogstavelig talt ikke blot har ofret børn, men millioner af »fædrelandsforsvarere«, som ved deres »heltedød« muliggjorde profitten til aktionærerne i disse grupper.

Den umiddelbare rustningsindustri udenfor Europa har skabt selvstændige produktionssteder i firmaerne Dupont, U. S. A., og Mitsehubischi, Japan. Begge disse firmaer udviklede sig først under verdenskrigen til samme højde som de europæiske våbenfabriker. Japans basis for krigsråstoffer er for svag til at lade Japan være en uafhængig verdensmagt. Det er i færd med at afhjælpe denne mangel ved den økonomiske forbindelse med Mandshuriet. I U. S. A. er ved siden af Dupont bankieren Morgans virksomheder også krigsindustri i den udvidede betydning, som den moderne krigsteknik har givet dette ord.

Firmaet Schneider i Creuzot i Frankrig omtales i dette skrift først i kapitlet »Efter krigen«, da dets indflydelse på verdenspolitikken først *efter* verdenskrigen bliver så betydelig, at det kan sammenlignes med firmaet Krupps indflydelse *før* verdenskrigen.

Schneider var i Frankrig på ingen måde den største indenfor sværindustrien. Familien de Wendel var i lang tid mere anset. Grundlæggeren Josef Schneider, der var fra Elsass, begyndte ligesom Alfred Krupp. Han købte i 1833, kun 28 år gammel, en i den burgundiske landsby le Creuzot liggende kanonfabrik, der var gået konkurs. Men det var først Napoleon den Tredies krigspolitik, der bragte ham frem. Til trods for, at Frankrig tabte krigen i 1870-71, profiterede Schneider vældigt deraf. Hans direkte og indirekte forbindelser med pengeskabene i rustningsindustriens andre højborge, også med Krupp og Putilow, fremgår allerede af Wehbergs og Leonids redegørelser. Verdenskrigen udvidede hans umiddelbare magtsfære med den lille Ententes og Polens rustningsindustri, altså med de tidligere østrigske Skodaværker. Hans fabriker beskæftiger nu 50.000 arbejdere. Hans personlige rigdom er naturligvis ligeledes helt eventyrlig. Firmaet Schneider er særlig blevet bekendt gennem de bitre sociale kampe, som dets arbejderstab har udkæmpet. Det betaler i modsætning til de Wendel de laveste lønninger. Alle faglige bevægelser indenfor dets område er blevet undertrykt med militær og politi. Schneider beskæftiger overordentlig mange udlændinge og farvede arbejdere. Den socialistiske deputerede Paul Faure skrev om den nuværende indehaver Eugen Schneider:

»Denne udsugers navn må overalt i landet iorbandes og stilles i gabestokken. Hver gang navnet Schneider nævnes, må der lyde et skrig af afsky fra hjerte og mund!«¹⁷⁾ Paul Faure, generalsekretær i Frankrigs socialistiske parti, foretog i februar 1932 et angreb på »kanon- og ammunitionsfabrikanternes landsforræderi«, et angreb, der i betydning kan sidestilles med Karl Liebknechts angreb i den tyske Rigsdag i april

17 Deutsche Metallarbeiterzeitung 1931, Nr. 16.

1913. Angrebet rettedes mod den franske rustningsindustri og særlig mod firmaet Schneider, hvis valgkreds Creuzot Faure repræsenterede som socialistisk deputeret.

Faure gjorde i sin flere timer lange tale¹⁸⁾ opmærksom på, at direktøren for »Banque de l'Union-parisienne« var Eugen Schneider, der havde ydet den »Ungarske Kreditbank« et betydeligt lån, hvorved hemmeligheder i Frankrigs nationale forsvar blev prissgivet denne bank. Ungarn var Frankrigs politiske modstander, men Tysklands politiske ven; til trods herfor kontrollerede Schneider også de czekoslovakiske industri-grupper, særlig rustningsfirmaet Skoda. Man har givet Ungarn dette lån uden at spørge den franske republik, endskønt sammenhængen mellem Ungarn og Hitler var fuldkommen klar. Ungarn ville mindst kunne mobilisere 300.000 mand mod Czekoslovakiet, der var Frankrigs Ven.

Faure giver en oversigt over de lån, som Frankrig før krigen havde ydet en række stater. Ikke alene er 214 milliarder Francs (35.7 Milliarder Rmk.) derved gået tabt for de franske sparere, men de kanoner, som Tyrkiet og Bulgarien anskaffede for disse franske lån, rettedes mod franske soldater som »levende skydeskiver«. Efter krigen fortsættes dette menneskeæderi (tribus anthropophages). Faure henviser især til en fransk-japansk bankforbindelse. To direktører for Schneiders Skodaværker i Czekoslovakiet ved Navn Duschnitz og Arthaber, hjælper med til i Tyskland at fylde kassen for dem, der ophidser til krig mod Frankrig.

Faure citerer endvidere dokumenter, der viser, at Schneider til tyske firmaer har leveret et særligt hemmeligt artillerisprængstof, hvis endelige bestemmelsessted var Japan. Han slutter med at henvise til, at man nægter penge til skoler, til tuberkulose-syge, til invalider, til landbrugets elektrificering, medens de bruges til lån til fremmede magter, der anvender dem til rustninger.

Faure havde forinden særlig gjort opmærksom på, at Schneider ved Versaillesstraktaten var blevet befriet for konkurrencen fra firmaet Krupp. Han tilstræber dermed at blive tyngdepunktet for rustningsindustriens indflydelse.

Hvis den tyske rustningsindustri ved sin indflydelse har haft en væsentlig andel i verdenskrigens opståen, så har den franske rustningsindustri en væsentlig andel i, at den afrustning, som man lige efter verdenskrigen så kraftigt krævede, efterhånden er gledet over i en ny oprustning og dermed i Europas fuldstændige undergang.

Karl Liebknecht og Matthias Erzberger, som i 1913 åbnede Angrebet mod Krupp, blev som bekendt dræbt efter krigen. Paul Faure, der i 1932 på lignende måde trådte op mod Schneider, har hidtil undgået denne skæbne. Men han blev i det mindste ved de valg til det franske deputeretkammer, som afholdtes få måneder efter hans store tale, ikke genvalgt i sin valgkreds Creuzot.

18 Talen blev efter »Journal officiel« ordret gengivet i et specialnummer af »Populaire« d. 14. februar 1932 og i 500.000 eksemplarer spredt og oplået i Frankrig.

c) Den internationale våbenhandel efter krigen.

Folkenes forbitrelse ved verdenskrigens slutning fremtvang folkeforbundspagtens artikel 8, hvori man i det mindste lover at organisere nedsættelsen af rustningerne.

Det hedder i det femte afsnit af artikel 8:

»Med henblik på de alvorlige betænkeligheder mod den private fremstilling af ammunition og krigsmateriel pålægger forbundsmedlemmerne folkeforbundsrådet at sørge for midler mod de uheldige følger, der udspringer deraf...«

De specielle konferencer, der har været afholdt herom, har kun bragt et betinget brugbart resultat, nemlig udgivelsen af en årlig udkommende rapport over verdens våbenhandel.¹⁹⁾ Men denne årbog for våbenhandelen medtager ikke de svære kampvåben: flyvemaskiner, tanks og krigsskibe. Feltskyts medtages kun til en vis grad.

Følgende stater har siden 1925 deltaget med over 10 % af den samlede udførsel af militære våben:

I millioner amerikanske dollar

	1925		1926		1927		1928		1929
England.	16.8	30.2%	14.8	25.5%	15.3	32.0%	19.9	33.8%	21.7 33.8%
Usamerika	10.6	19.1%	10.5	18.1%	9.4	18.7%	10.7	18.1%	10.7 16.7%
Tyskland.....	7.5	13.5%	7.0	12.1%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0 0.00/0
Frankrig.....	7.1	12.8%	5.9	10.3%	4.5	9.6%	8.7	14.8%	9.3 14.6%
Czekoslovakiet..	0.8	1.6%	8.1	14.3%	3.8	7.9%	2.1	3.6%	3.1 5.0%

Alle andre industristater med en udpræget selvstændig rustningsindustri såsom Belgien, Japan, Italien, Sverige, havde mindre end 10 % af den samlede udførsel. Belgien, Danmark og Sverige viser tal omkring 5 %, Danmark når i 1928 endda 10.5 % og Italien i 1929 10.1 %.

Der er naturligvis ikke blot tale om egen produktion, men også om mellemandel, som det åbenbart er tilfældet med Danmark og Norge.

Hvor utilstrækkelig denne officielle statistik er, kan man se af, at der f. eks. i 1929 overfor en samlet udførsel af militær- og jagtvåben på 79.900.000 dollars kun stod en samlet indførsel på 58.200.000 dollars.

Siden 1922 har den samlede eksport og import af militær- og jagtvåben været følgende:

	i Millioner	dollar
_____	Eksport	Import

¹⁹ Annuaire statistique du Commerce des Armes et des Munitions, 8. årgang. Genève 1932.

1922	47.800.000	73.600.000
1923	53.300.000	44.100.000
1924	59.500.000	47.600.000
1925	64.200.000	55.000.000
1926	66.200.000	51.900.000
1927	64.700.000	57.200.000
1928	76.300.000	65.800.000
1929	79.900.000	58.200.000
1930	68.100.000	54.400.000

Våbenhandelen i verden er altså i løbet af 8 år steget med 50 %.

Den difference på 25 Millioner dollars, hvormed den samlede indførsel i 1922 overstiger den samlede udførsel, er uopklaret.

Den difference mellem verdensudførslen og verdensindførslen, der efter 1922 stadig optræder i statistiken, er i 1929 steget til 20 millioner. Det er naturligvis umuligt at udføre for 79 millioner, når alle lande tilsammen kun indfører for 58 Millioner.

Andre gåder i denne ftatistik fremkommer ved, at f. eks. Kina angiver ca. fire gange så høje tal for sin våbenindførsel fra Norge og Tyskland, som de nævnte lande anfører for deres udførsel til Kina.

Det mest groteske ved denne statistik er den praksis, som følges siden 5. årgang 1928, og efter hvilken den indtil da stedfundne udførsel af militære våben fra Europas Centralmagter, altså Tyskland, Østrig o. s. v., ændredes til udførsel af jagt- og sportsvåben. Dette falskneri i statistiken har udviklet sig på følgende måde:

tallene indtil 1926 medtager i alfabetisk orden Tyskland og Østrig blandt de andre militærvåben-stater. Vi har set, at Tysklands udførsel i 1925 og 1926 procentvis endda var større end Frankrigs. I 1927 må det være faldet statistikerne ind, at Tyskland, Østrig, Ungarn og Bulgarien slet ikke måtte handle med militære våben.

Efter 1928 siges det i en note i forordet²⁰), at våbenhandel for de pågældende lande er forbudt i følge traktaterne i Versailles, St. Germain o. s. v.

Fra dette tidspunkt regnes Tysklands handel med militærvåben (som i 1926 androg 12.1 % og for Østrig 1.7 %) i udførselsstatistiken som handel med jagt- og sportsvåben. Begge landene forsvinder helt som udførselslande for militærvåben - af denne grund står der i ovenstående tabel 0,0 %. Tyskland, som indtil 1926 overhovedet ikke kan opvise nogen handel med jagtvåben, kommer nu pludselig i spidsen for verdenshandelen med jagtvåben, idet dets handel hermed omfatter 50 % af verdensudførslen. Herved fremkommer stigningen i den samlede udførsel af jagtvåben til det tredobbelte fra 1926 til 1927! Den trykte statistik begår endda den uhyrlighed at forfalske de tidligere tal, således at man fra 1924 omskriver alle de beløb, der tidligere er bogførte for militærvåben til beløb for jagtvåben.

²⁰ Annuaire statique du Commerce des Armes o. s. v. 5. årgang. Genève 1929, side 7.

Det er folkeforbundsstatistik over våbenhandelen! Denne omskrivning i oplysningerne om de enkelte våbenarter kan kun ske på den måde, at der pludselig optræder vældige mængder af floberts, altså fuglebøsser, og ammunition hertil, som tidligere kun forekom i forsvindende Mængder.

Borgerkrigen i Kina er altså ført med fuglebøsser!

Den blodige internationales maskerede ansigt fremtræder utilsløret i dette åbenlyse falskneri af en officiel statistik.

Thi de våbensmuglerier, der fremgår heraf, ville ikke være mulige, hvis ikke Ententen stiltiende var, indforstået med denne våbeneksport fra alle lande, også fra Tyskland og Østrig Det er umuligt at skjule for havnekontrollen sådanne mængder, som det særlig ved våbenhandelen med Kina drejer sig om, og Tyskland deltager *efter denne statistik* i denne handel med indtil halvdelen af den samlede indførsel.

I Lloyds Håndbog for verdenshandelen 1928 (London) averterer et hamborgsk firma med, at det leverer »militærvåben og krigsmateriel af enhver art«. Denne tyske Zaharoff i vestelommeformat roser sig ligesom sit store forbillede af at være »leverandør til fremmede regeringer«. Det drejer sig om firmaet Moritz Magnus jr. i Hamborg.

Man kan derefter være overbevist om, at deri. engelske skibsfart, den tyske handel, Schneider-Creuzot med sin filial Skodaværkerne i Czekoslovakiet (Czekoslovakiet har en særlig frihavn i Hamborgs frihavn) danner et stort interessefællesskab for at tilføre kineserne de våben, der får borgerkrigen i Kina til at flamme op. Kineserne har ganske vist opfundet krudtet 1000 år før europæerne, meri. har som det eneste store folk kun kunnet bevare deres stillestående agerbrugskultur fra en fjern fortid ved ikke at systematisere rustningsindustrien. Nu fører europæerne med magt deres kampvåben ind i deres land!

Selvom denne private våbenhandel er ringe i forhold til den samlede våbenproduktion, er dens politiske virkninger dog store. Den kinesiske borgerkrig ville aldrig have antaget de ødelæggende former med mange millioner sultende mennesker, hvis ikke europæerne havde leveret våben. Man må betænke, at de amerikanske, tyske, engelske og fransk-zekoslovakiske våbenhandlere naturligvis leverede våben til alle parterne i borgerkrigen - alt efter betalingsevnen.

Kvantitativt andrager de ca. 70-80 millioner dollars, som den samlede udførsel udgør, skønsmæssigt kun en tyvendedel af den samlede våbenproduktion. Når verdens rustningsudgifter efter Hoovers opgørelse andrager 5000 Millioner dollars om året, falder ca. 30 % deraf, altså 1500 millioner dollars, på våben, ammunition og krigsmateriel.

Men tyvendedelen deraf, netop de 70 millioner dollars, som Folkeforbundsstatistiken omfatter, er sikkert kun et minimalbeløb,af, hvad den private våbenhandel i virkeligheden omfatter. I de sidste år er en række skandaleaffærer indenfor våbenhandelen blevet bekendt, således i Ungarn, Tyskland, Czekoslovakiet, Polen, og det drejede sig

ikke om nogle forældede kanoner, men om hele godstog fulde af det nyeste materiale. Disse bjerge af våben, og det funklende nye Creuzotskyts, som af franskmændene er solgt til Kabylernerne, samt de hele skibsladninger af våben, der er beslaglagt på det åbne hav ved Kinas kyster, er bestemt ikke opført i Folkeforbundets statistiker med mængde og værdi, men er deklareret f. eks. som »klaverer«, således som det hyppigt sker ved sådanne våbensmuglerier.

Denne del af den private våbenhandel repræsenterer altså kun det vældige internationale rustningsvarehus lille, »åbne« butikshandel, den, som ligger ved alfarvej, og som besørgeres af sådanne firmaer som Moritz Magnus jr. i Hamborg. rustningsvarehusets en gros handel foregår hemmeligt i baggrunden, i ministeriernes og storbankernes stille mødelokaler.

De millioner af tåber, som senere bliver ofre for disse våben, og som endnu mylrer omkring på gader og marker, ser kun som i en tågesky omridsene af dette gigantiske rustningsvarehus. Mange beundrer det endog i stedet for at gøre sig klart, at det udvikler magter, som er mere skæbnesvangre for deres liv end jordskælv, vulkaner, stormfloder og pestepidemier.

d) Nogle eksempler på den ikke registrerede våbenhandel mellem politiske modstandere.

1) I det engelske underhus måtte handelsministeren den 31. marts 1930 indrømme, at han havde tilladt salget af 60 tanks til Rusland.

2) I midten af august 1930 blev det uimodsagt meddelt, at Tjsekoslovakiet ad omveje havde leveret sin modstander, Ungarn, 4000 maskingeværer og 125.000 infanterigeværer.

Det er bevæbning til en stor armé!

3) I Tyskland forsøger man i dag at fremkalde en stemning for at lade Polen træde i den hidtidige »arvefjende« Frankrigs sted. Der er fare for, at et sammenstød som følge heraf er rykket nærmere end afgørelsen af den evropæisk-russiske modsætning. Ikke desto mindre er ifølge oplysninger fra børs kredse sammenfletningen af de to landes rustningsindustri i fuld gang.

I Rembertow ved Warshawa blev der i Sommeren 1928 indrettet en polsk maskingeværfabrik i en falleret automobilfabrik. Maskinerne leveredes af Ludwig Löwe A.-G., Berlin, aggregaterne af A. E. G., Berlin, og råstålet af Mannesmann fra Saarområdet. Aktierne tilhører for næsten 50 % vedkommende Skoda, Resten besidder den polske stat, repræsenteret af høje embedsmænd.

En indirekte bekræftelse på denne efterretning fås igennem det tidligere omtalte jubilæumsskrift fra. Firmaet Ludwig Loewe & Co. (»60 Jahre Edelarbeit«). Det hedder heri:

»Den komplette oprettelse af fabriksanlæg til fabrikation af pistoler, geværer og ma-

skingeværer er et af de områder, på hvilke firmaet Ludwig Loewe har virket lige fra første begyndelse, og hvor det har opnået store resultater og skabt sig verdensry. Verdenskrigen og de derpå følgende inflationsår gjorde det naturligvis umuligt for firmaet at gøre forretninger på dette Felt. Men også her havde firmaet held i sine bestræbelser med hensyn til at knytte forbindelser med udenlandske regeringer og erholde ordrer på indretning og udstyr af komplette arsenal-anlæg. Her var firmaets internationale ry - erhvervet gennem mere end 40 års arbejde før verdenskrigen - naturligvis af stor værdi«.

Denne forbindelse mellem den tyske våbenværktøjsproduktion og Polen får særlig betydning derved, at et sådant samarbejde ikke er muligt i noget land uden med regeringernes vidende. For Tysklands vedkommende er der desuden bestemmelserne i Versaillestraktaten at tage i betragtning.

Netop alt dette viser, at alle parter må være kendt med sagen: De politiske og militære myndigheder såvel i Paris som i Berlin og Warschau.

Ifølge Folkeforbundets våbenhandelsstatistik leverede Tyskland endnu i 1924 for 3.043.000 Rmk. krigsmateriel til Polen (posten blev senere ændret til »jagtvåben«).

4) I »Revue Militaire Frangaise« for 1. 2. 1930 kunne man læse følgende annonce:

»Selskabet

Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik,

Indehaver af det franske patent Nr. 674441 af 1. Maj 1929 på »automatisk skydevåben med riflet løb og skydelås«, ønsker at forhandle om salget af patentet eller afgivelse af Licens. - Tekniske oplysninger gennem F. Harle og G. Bruneton, rådgiv. ingeniører, 21 rue de la Rochefoucauld, Paris«.

I denne Forbindelse må man huske, at der her er tale om Ehrhardt i Düsseldorf, konstruktøren af rekylskytset, der efter Rigsarkivets angivelser før krigen sammen med engelske ingeniører byggede en haubitser for England.

V. Krupps granat tændrørs-patent.

Vi har set, at det ikke blot er krigsmateriel, men også patenter til dettes fremstilling, der kan sælges til udlandet. Således solgte Krupp som nævnt sin fremgangsmåde til fremstilling af nikkelstål til amerikanerne. Sådanne salg af fabrikationsmetoder, der i landsforsvarets interesse burde holdes hemmelige, er aldeles ikke sjældne. Også dynamitkongen Nobel solgte Hundreder af patenter. Dengang fandtes der næppe nogen grænse mellem fredsindustri og krigsindustri. Men ved det patent, som angår granat-tændrør, og som Krupp solgte til England, drejer det sig utvivlsomt om en rent våbenteknisk originalkonstruktion.

Dette patentsalg udviklede sig således, at der opstod en proces, som tydeligt viser os, i hvilket uhyre omfang rustningsindustrien samarbejdede før, under og efter verdenskrigen. Vi citerer her en Meddelelse, der er stillet til vor Disposition fra sagkyndig side:

»I Flandern udåndede manganen en tysk soldat efter at være bleven ramt af et engelsk projektil, hvis tændrør firmaet Vickers havde fremstillet efter et af Krupps patenter. Det drejer sig her om et tændrør, der er ganske lig det tyske dobbelttændrør 96 (Dz 96), og som i England bærer betegnelsen KPz 96/04. Denne hieroglyf betyder intet andet end »Krupps Tændrør 96/04«.

På grund af dette forhold indstævnedes firmaet Krupp efter krigen firmaet Vickers med assistance af udenrigsministeriet og under afståelse af fordringen til Bank f til' deutsche Industrie-Obligationen, hvis repræsentantskabsformand er Herr Dr. jur. og Dr. ing. h. c. Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, til betaling af prioritetsretten med 1 sh pr. tændrør, hvilket udgør det nette beløb af 123 Millioner sh. Ved sammenlutningen af Vickers og Armstrong figurerede denne fordring på debet-siden. Man kan herefter uden større besvær regne ud, hvor meget firmaet Krupp vil tjene på hver tysk soldat, der dræbtes under krigen i Frankrig af de engelske granater«.

Af forskellige Grunde satte firmaet Krupp ikke sagen på spidsen. Det skal have fået nogle gratisaktier i det spanske stål- og valseværk Mieres, der tilhører englænderne.

Tyske fyrster roste engang tapperheden hos deres undersåtter, når de i engelsk tjeneste led heltedøden for nordamerikanernes undertrykkelse. Krupp sender i vore dage englænderne en regning på ca. 60 Rmk. for hver af de to millioner faldne tyskere, fordi englænderne har anset hans tændrør for at være så fortræffelige, at de ved deres hjælp kunne sende en hagl af jern ned over de tyske soldaters hoveder.

Lad os engang se bort fra alle humane overvejelser ved betragtningen af den kendsgerning, at international våbenhandel er ensbetydende med nedslagtningen af titusinder af »fædrelandsforsvarere« ved hjælp af våben, de selv har fremstillet, og lad os i stedet lægge mærke til, hvad en sådan praksis må betyde for landets militære forsvar.

Lad os høre, hvad den engelske Major Victor Lefebure skriver herom i den Interparlamentariske Unions samleværk »Wie würde ein neuer Krieg aussehen?« Han behandler deri »de nye krigsvåbens afgørende angrebsværdi« og omtaler også rustningsindustriens militære betydning, d. v. s. den industri; vi altid må forestille os som »det kostbare redskab til landets forsvar«. Lefebure siger:

»Hvis vi studerer firmaet Krupps eller andre store rustningsfirmaers historie, støder vi også her igen på den samme trang til at sprede konstruktionsnyheder ud over hele verden i stedet for at hemmeligholde dem for fædrelandet.

En enkelt mærkelig kendsgerning fra firmaet Krupps historie er tilstrækkelig til at belyse hele sagen ... Drevet frem af ønsket om at udnytte sit specialstål forretningsmæssigt til fremstilling af krigsmateriel, fik Krupp den tyske regering til at overlade ham de mægtige forsøgsmarker ved Meppen. Hvis forsøgene i Meppen udelukkende havde været begrænset til prøjsiske eller tyske kampvåben, havde Tyskland snart været i besiddelse af afgørende artilleristiske fordele og havde derned måske kunnet sikre sig overlegenhed som angriber. Men det gik helt anderledes i virkeligheden. Krupp indbød generalstabsfolk og artillerifagmænd fra hele verden til at komme til

Meppen, hvor han demonstrerede sine kanoner til salg og endda tilbød at oprette særlige fabrikker, hvorved han i givet fald ville prisgive sine dyrebare hemmeligheder også til en fremtidig Modstander«.

Lefebure omtaler udtrykkelig også »andre store rustningsfirmaer«, og ikke blot Krupp. Om opfinderen af Maxims maskingevær udtaler han, at det blev tilbudt til alle jordens nationer. Det land, der havde sikret sig monopol på maskingeværet, ville som angriber have været i besiddelse af en afgørende overlegenhed.

»Potsdamer Reichsarchiv« har i sit værk »Kriegsriistung und Kriegswirtschaft« ikke helt kunnet forbigå disse kendsgerninger. Det påstår, at den tyske rustningsindustri høje tekniske niveau »kun« kunne opnås ved den stadige efterspørgsel fra fremmede staters side, og at »den tyske hærs behov aldrig (!) kunne have holdt en ydedygtig våbenfabrik i gang«.

Hvem kan få nogen anden mening ud af dette, end at det militære forsvar kun kan holdes oppe på højeste ydedygtighed, når der finder et teknisk og forretningsmæssigt samarbejde med andre magter sted, af hvilke hver enkelt muligvis kan komme i betragtning som modstander, - tilmed på bekostning af titusinder af landsforsvarere, der må ofre livet ved de våben, de selv har smedet. Dette er masseselv mord og ikke landsforsvar.

Af sig selv opstår da den tanke, at man ved en sådan sagernes stilling må nå frem til andre internationale former for samarbejde, hvis man ikke teknisk kan klare landets forsvar uden international hjælp. Også Folkeforbundet sikrer landets værn - eller kunne gøre det. Desværre er det endnu ikke tilfældet. Dette nationale forsvar ved hjælp af en international retsorganisation vil endnu have mange mangler. Men det er i hvert fald tusinde gange billigere, og slettere end det moderne militære forsvar er det i hvert fald ikke.

VI. Presse og justits.

Som indledning til dette kapitel bør stå de ord, den franske ministerpræsident Aristide Briand udtalte den 29. Sept. 1930 i Genève under det 11. Folkeforbundsmøde til en kvindedeputation, der repræsenterede 40 Millioner organiserede Kvinder. De lød således:

»Intet folk og ingen regering ønsker krigen, men mange er interesseret i at modarbejde freden. Det er *våben- og ammunitionsfabrikanterne*. De modarbejder Folkeforbundet og de modarbejder Kellogg-Pagten, og de finansierer de felttog i pressen, der bestandig gør vore anstrengelser illusoriske. *Artiklerne mod freden skrives med penne, der er lavet af det samme stål, som bruges til støbningen af kanoner og granater*«.

Det er uhyre talende, at verdenspressen fortav eller forvanskede denne udtalelse af Briand, og at det officielle franske pressebureau Agence Havas endog søgte at benægte den.

Om den blodige internationale indflydelse på pressen burde der skrives en særlig bog.

Her kan der kun nævnes nogle kildeskrifter:

»Hinter den Kulissen des franzosischen Journalismus« (Bag den franske presses kulisser). Anonym forfatter. Berlin 1925. (283 sider. Forlag: »Deutsche Rundschau«). »Pariser-Presse« af Simon Carasco. I ugeskriftet »Die Weltbühne« 1929 (Nr. 17, 19, 20, 23, 27, 35). (Forfatteren belyser særlig påvirkningen af pressen i kampen mod de forskellige grupper af Petroleumskapitalen, der må anses for nutidens stærkeste krigsophidsende faktor).

Et forbløffende bevis på sammenhængen mellem rustningsindustrien og pressen har Ralph Humphrey Stimson ført i form af grafiske fremstillinger af skibsfartsselskabernes dividender på den ene side og antallet af krigsophidsende og flådepropagerende artikler på den anden side. De sidstnævnte svulmer op i samme omfang, som dividenderne synker. Af disse kurver, der strækker sig over ca. 1 århundrede, og som er opbygget på materiale fra »Readers Guide to Periodical Literature« og New York Times-Index kan man som på en barometerkurve aflæse, hvorledes den indbyrdes overensstemmelse mellem disse to faktorer er så stor, at den kan påvises for næsten hver enkelt Måned.

En anelse herom havde også Folkeforbundet, da det i juli 1921 i en underkommission overvejede følgende forslag:

»8. Forbud mod, at de samme personer (d. v. s. ejere af aktier i private ammunitionsfabriker), samt at private ammunitionsfabriker og deres styrelsesmedlemmer ejer, kontrollerer eller øver indflydelse på blade og aviser«.

Siden året 1921 er der stadig bleven større stilhed i Folkeforbundet med hensyn til sådanne overvejelser.

Også domstolenes stilling til den blodige internationale burde behandles i en særlig afhandling. Her skal endnu engang erindres om tilfældet Possehl og om »Kornwalzerprocessen« (Krupp). Også i Frankrig endte en proces angående »samarbejde med fjenden« med en frifindelse af de anklagede franskmænd. Det var »Affaire des Carbures«, der i februar 1917 drøftedes i kammeret i Frankrig.

I slutningen af februar 1930 overraskedes verden af en efterretning om, at der imod de almægtige tyske industrikonger Krupp og Thyssen var indledet en undersøgelse for krigsforræderi.

Det viste sig, at det var den første udgave af den foreliggende bog om den »blodige internationale«, der havde givet anledning dertil. Et foredrag, som blev holdt af professor i katolsk teologi Dr. Keller i Luzern i Svejts, og som indeholdt visse fakta fra denne bog, vakte en sådan forbavselse hos en i udlandet boende tysker, at han henvendte sig til den tyske rigsjustitsminister. Denne henviste sagen til rigsadvokaten i Leipzig, der i henhold til §§ 89 og 90, Punkt 2, i den tyske straffelov indledede en undersøgelse for

lands- og krigsforræderi mod firmaerne Krupp og Thyssen. Under forundersøgelsen afhørtes professor Keller og professor Hauser samt forfatteren af dette skrift som vidner.

Jeg skulle oplyse, hvilke beviser jeg kunne fremføre for, »at Firmaet Krupp og Thyssen under krigen uden rigsregeringens vidende direkte eller indirekte havde leveret de fjendtlige magter forråd af krigsmateriel med det forsæt at fremme disses krigsbestræbelser«.

Da enhver ved, at al eksport under krigen i ethvert land skulle godkendes af de af militæret kontrollerede eksportkontorer, vil man alene af spørgsmålets form (*uden regeringens vidende*) kunne se, at den offentlige anklager her byggede den bro, som de to anklagede firmaer kunne betræde - og som de også betrådte, idet de erklærede, at de endog havde aftalt alle enkeltheder vedrørende prisberegningen med de tyske myndigheder.

Denne undersøgelse løb fuldkommen ud i Sandet.

Det samme gælder den undersøgelse, som det amerikanske senat i september 1929 indledede mod den amerikanske journalist Shearer, fordi denne gennem sin virksomhed under den anden flådeafrustningskonference i Genève i juni 1927 havde virket »krigsophidsende«.

Man kunne anse det for et resultat, at der overhovedet blev indledet nogen undersøgelse. Men denne lod sig ikke undgå, da Shearers indflydelse blev anset for så stor, at: det påstodes, han ville sprænge hele den anden afrustningskonference.

Man bør lægge mærke til, at det varede over to år, før denne undersøgelse kom i gang, skønt Dr. Julius Becker, korrespondent til »Vossische Zeitung« i Berlin, allerede i juni 1927 karakteriserede Shearer med hans øgenavn i Genève: »Fünffrankenmann«.

Undersøgelsen mod Shearer kom først i gang, da han indstævned sine mandanter til betaling af det ham tilsikrede honorar på 250.000 dollars, medens han efter egne opgivelser kun modtog 50.000 dollars.

Under forundersøgelsen »for krigsophidselse« afhørtes ifølge bladmeddelelser som vidner Mr. Charles Schwab, Præsidenten for Bethlehem Steel Comp., Bladkongen Hearst og lederne af skibsbygningsselskaberne.

Der kunne herefter ikke være nogen tvivl om, at det var blevet overdraget til Shearer at sabotere eventuelle afrustningsmuligheder i Genève, for at stålværkerne og skibsværfterne kunne profitere deraf. Han bebrejdede sine ordregivere, at de ville snyde ham for hans honorar. Disse opdagede nu, at Shearer havde været juveltyv og vekselsfalskner. Shearer forsvarede sig med anerkendende udtalelser af høje amerikanske marineofficerer.

Shearer-Processen var i lange tider almindeligt Samtaleemne og fik selv de mest naive patrioter til at vakle i deres overbevisning om, at hæren og flåden opretholdes »af

hensyn til landets forsvar«. Men der blev ikke krummet et hår på Shearers hoved.

VII. Hvad har Folkeforbundet gjort mod rustningsindustriens uheldige indflydelse?

Vi vil her kun betragte Folkeforbundets opgaver så vidt som der er tale om de »uheldige følger« af den private fabrikation af ammunition og våben i Art. 8 i Folkeforbundets statuter, hvorfor det pålægges Folkeforbundsrådet at tage midler herimod »under overvejelse«.

Oprindeligt ville Folkeforbundet helt afskaffe krigen mellem staterne. Forhandlingerne i Folkeforbundscommissionen den 27. Januar og 14. Februar 1919 i Paris lader ingen tvivl bestå herom. Det var også ganske i samklang med stemningen iblandt folkene på daværende tidspunkt. Man forsikrede overfor alle folkeslag, at denne krig skulle være den »sidste«. Kun dette bestemte løfte fik dem til at lade være med at vende våbnene mod krigsanstifterne. Senere forvanskede man denne klare situation. Da Sovjetunionen i marts 1928 på Afrustningskonferencen i Genève forelagde forslag, der gik ud på klart og detaljeret at gennemføre Folkeforbundets hensigter, blev disse forslag udlet som utopiske, og man insinuerede, at de ikke var oprigtigt ment. Hvorfor beskyldte man ikke russerne for plagiat? Fordi man derved ville have mindet de så hurtigt glemmende folkeslag om de hellige løfter, som man havde givet dem under krigen. Til disse løfter hørte også kravet fra Folkeforbundets stifter, præsident Wilson, om helt at afskaffe den *private rustningsindustri*. Wilson må have indset, hvor man skulle søge den stærkeste, omend naturligvis ikke den eneste årsag til krigen. Thi i det første officielle amerikanske udkast til Folkeforbundets statuter, der blev forelagt af hans ven, oberst House, den 16. juli 1918, altså endnu under krigen, indeholder artikel 21 et forbud mod den *private rustningsindustri*. Wilson medtog dette krav i artikel IV i det næste udkast fra slutningen af 1918. Men så forsvandt det. »Forbudet« fra 1918 var i juni 1919 blevet til »betænkeligheder«!

Siden da har det i praksis haft sit forblivende ved »overvejelser« angående disse betænkeligheder. Men endnu i juli 1921 nedsatte den daværende rustningskommission et underudvalg, som ganske vist til en begyndelse kategorisk fastslog, at et absolut forbud mod den private fabrikation af krigsmateriel var »uigennemførligt« af hensyn til de medlemmer af Folkeforbundet, der ikke ville være i stand til selv at fremstille de til deres sikkerhed nødvendige mængder krigsmateriel. I tilslutning hertil anbefales dog bl. a. overvejelsen af følgende foranstaltninger:

6. »De private ammunitionsfabriker forpligtes, til regelmæssigt at offentliggøre nøjagtige regnskaber over deres forretninger og til offentlig kontrol med disse.
7. Det forbydes de personer, som besidder aktier i private ammunitionsfabriker, at være finansielt interesserede i lignende virksomheder i andre lande.
8. Forbud mod, at de samme personer og at de private ammunitionsfabriker samt deres styrelsesmedlemmer ejer, kontrollerer eller øver indflydelse på blade og aviser«.

Hvis disse tre forholdsregler virkelig blev grundigt gennemført, ville alle folkeforbundsjuristernes overvejelser om, hvorledes freden kan sikres, være overflødige.

Under påvirkning af den usynlige, men stærke indflydelse fra kræfter indenfor finansverdenen og rustningsindustrien har afrustningskonferencen i Genève fjernet sig stadig mere fra det standpunkt, man indtog endnu så sent som i 1921.

I slutningsresolutionen af 23. Juli 1932 ved afrustningskonferencens første afsnit siges der blot, at spørgsmålet om rustningsindustrien anbefales til »studium«.

Hos Wilson og en ikke særlig lang række statsmænd kan man endnu forudsætte tilstedeværelsen af den gode tro, at statens overtagelse af rustningsindustrien ville berøve denne dens krigsophidsende karakter. Er denne fromme tro blevet opfyldt? Det er allerede meget betænkeligt, at de mænd, der havde samme opfattelse og indflydelse som Wilson, ikke trådte i skranken for denne fromme tro med lige så stor kraft som den, hvormed de gennemførte andre principper.

Men Folkeforbundet i sin nuværende sammensætning har også simpelthen ladet denne fromme tro falde. Når store lag af befolkningerne overhovedet endnu viser tiltro til, at Folkeforbundet vil opfylde sit oprindelige højtidelige løfte, er det udelukkende, fordi ingen anden magt ved gerning har kunnet tilkæmpe sig folkenes fulde tillid.

Vil statens overtagelse af rustningsindustrien fjerne »de uheldige følger«, som den private fabrikation af våben medfører? Vil en sådan statsovertagelse overhovedet være mulig, uden at samtidig hele produktionsapparatet overtages af almenheden? Og hvorledes må denne almenhed være indstillet for at svare til de indre forudsætninger for afskaffelsen af krigsapparatet?

Det er altsammen vigtige spørgsmål, hvis undersøgelse dog ikke strengt falder ind under rammerne for dette skrift, som kun vil give et billede, et lille udsnit af, hvorledes den hemmeligste, men stærkeste af alle internationaler, Rustningsindustriens blodige Internationale, stadig bekæmper menneskehedens velfærd og kulturen.

Eet krav vil dog alle kunne blive enige om, socialister og nationalister, Tilhængere og modstandere af krig, soldater og civile: *»at industrien ikke, medens soldaten ofrer liv og ejendom, bør berige sig på hans bekostning«.*

Således formuleredes nemlig dette krav af en Senatskommission, der efter krigen ned-sattes i Amerikas forenede Stater for at undersøge spørgsmålet om »krigsprofit og arbejderlønninger« under en fremtidig krig. Det tyske »Militär-Wochenblatt« (tillæg 1926) fremhæver, at senatskommissionen var enig i dette krav.

Erfaringen har hidtil vist, at alle fremskridt for arbejdets og fredens internationale overfor den blodige internationale, at alle folkenes fremskridt overfor deres udbyttere og overfor dem, der ophidser til krig, nar måttet tilkæmpes, at intet er kommet af sig selv, at intet blev dem skænket.

Det vil i fremtiden heller ikke være anderledes.

De mænd indenfor Folkeforbundet, som mener det ærligt med afrustningen, har for år

tilbage offentlig erklæret, at afrustningen og afskaffelsen af krig ikke kunne virkeliggøres uden et tryk fra verdens offentlige mening. Præsidenten for afrustningskonferencen i Genève, Arthur Henderson, har særlig gjort det i svaret på et »åbent brev«, som forfatteren af dette skrift i marts 1932 i flere aviser rettede til Mr. Henderson, fordi afrustningskonferencen indtil da så godt som slet ikke havde behandlet spørgsmålet »rustningsindustrien«.

Herpå svarede Mr. Henderson den 19. marts 1932 fra Genève:

Højtærede!

Jeg takker Dem for Deres brev af 17. ds. og for den vedlagte kopi af et åbent brev i »Dortmunder General-Anzeiger«.

Jeg forstår fuldkommen, at De som forfatter til »Rustningsindustriens blodige Internationale« har interesse af at vide, hvorvidt spørgsmålet om Våbenfabrikationen forbigås. Jeg kan dog forsikre Dem om, at De ingen grund har til at antage, at dette vigtige problem ikke skulle blive behandlet af konferencen. Nogle delegationer har berørt dette spørgsmål i generaldebatten, og senere vil der sandsynligvis blive afgivet beretning herom fra en komite vedrørende forbud eller kraftige bestemmelser om en international og national kontrol med enhver privat Fabrikation. (Mr; Henderson anfører derpå nogle forslag fra Czekoslovakiet, Tyskland, Norge, Spanien, Svejts). Han slutter med en appel til den offentlige mening i verden:

Jeg er Dem meget forbunden for Deres henvendelse, thi kun gennem den offentlige menings vedholdende interesse er der håb om, at konferencen kan fuldende sin opgave. Jeg håber, at De vil vedblive med kraftigt at støtte konferencen, indtil dens arbejde er ført til et lykkeligt Resultat.

Med Højagtelse
sign. Arthur Henderson,
Præsident.

»Den offentlige mening i verden« er et næsten alt for mat, akademisk udtryk for den kraft, som alene, helt alene kan skabe en ændring på dette område: nemlig det politiske og økonomiske tryk fra de befolkningers side, der udfra selvopholdelsesinstinktet er interesseret i freden, og særlig fra industriarbejderklassen, der trues mest af krigen.

Deraf afhænger det i afgørende grad, om menneskeheden kan ryste rustningsindustriens vampyr og dermed krigen af sig.

Hvorledes en arbejdets og fredens internationale kan og må skaffe sig magt over den blodige internationale, hvis ikke menneskeheden skal gå under i et hav af blod og giftgas, har jeg udviklet i et andet skrift:

»FREDENS REVOLUTION«.²¹⁾

21 Berlin W. 30. E. Laubs Forlagsboghandel. 1932. (144 sider). Med en Tabel over Rustningstilstanden

Der er deri gjort rede for, hvorledes viljen til fred må blive den revolutionerende magt, der hidtil stedse udgik fra viljen til krig. Først når den vending i krigskunsten, som nu har vist sig, er overfløjet af en vending i arbejdets og fredens organisering, først da vil man kunne vente en ny vending i menneskeheden liv.

Literatur

(Titlerne er forkortede, sidetallene står i parentes.)

1. Citerede bøger:

- Barg, B. H., Die Explosivstoffindustrie usw. (92). Hamburg 1929. Eget Forlag.
 Commission intern. d'Experts pour la protection des populations civiles contre la guerre chimique II. Session (168) Geneve, Com. intern. de la Croix Rouge.
 Consett, W. P., The triumph of unarmed forces 1914-1918 (320). London 1928, Williams & N. Ltd.
 Felger, (Sammelwerk), Was wir vom Weltkrieg nicht wissen (Artikel af Schwarte, 353 ff.). Berlin, Wilh. Andermann.
 Fuchs, Dr. Rudolf, Die Kriegsgewinne der verschiedenen Wirtschaftszweige in den einzelnen Staaten (162). Zürich 1918, Albert Müller.
 Grotius, Hugo, über das Recht des Krieges und des Friedens. 4 Bd. Paris 1625.
 Hofmann, Dr. Wilh., Kriegsgewinnverschleierung bei Aktiengesellschaften (92). Berlin 1920, E. Ebering.
 Industry, International of war Union of democratic Control 1914.
 Kommission zur Prüfung der Rüstungslieferungen. Stenographischer Bericht der 2. Sitzung vom 8. und 9. Januar 1914. Berlin, Reichsdruckerei.
 Krupp, Alfred, von Wilhelm Berdrow. 2 Bd., Berlin 1927.
 Krupp, Zur Jahrhundertfeier der Firma Krupp 1812-1912.
 Offizielle Festaussgabe der Kruppschen Mitteilungen. Essen 1912.
 Krupp, Granatzünder-Patente. Amtliche Veröffentlichungen des Reichspatentamtes. Berlin.
 Krupp-Prozess, Brandt und Genossen. Verhandlungsbericht (397). Verlag Politik, Berlin W 57, 1914.
 Loewe, Ludwig & Co., Akt.-Ges., 60 Jahre Edeldarbeit 1869/1929 (212). Berlin 1930, Privatdruck.
 Möller, Wilh., Vom europaisch-amerikanischen Sprengstoffsyndikat (8). Privatdruck, Hamburg 25, Malzweg 14.
 Morus, Der Mann im Dunkel. Lebensgeschichte Sir Basil Zaharoffs (234). Berlin, S. Fischer.
 Morus, Wie sie gross und reich wurden (288). Berlin 1928, Ullstein.
 Parlaments forhandlinger :
 Verhandlungen des deutschen Reichstags. Berlin 1902, 1913.
 Parliamentary Debates. House of Commons. London 1926, 1930.
 Journal officiel. Paris 1919, 1929, 1932.
 Pfeiffer, Ludwig, Kriegsgeist (801). Dresden 1909, E. Pierson.
 Reichsarchiv, Potsdam. Der Weltkrieg 1914-1918. Forskellige Bind. E. S. Mittler & i Verden og Verdensmagternes »Potentiel de guerre«. Endvidere med en Plan til Organisation af Kampen mod krigen.

- Sohn, Berlin.
- Reimann, Günther, Giftgas in Deutschland (58). Berlin, Internationale Verlags-Anstalten.
- Riebicke, Otto, Zahlen aus dem Weltkrieg im Kyffhauserkalender 1930. Kyffhauserverlag, Berlin.
- Saling, Borsenjahrbuch des Auslandes.
- Saturnus, Arthur, Die Schwerindustrie in und nach dem Kriege (32). Berlin, Fichtenau 1920.
- Schücking u. Wehberg, Die Satzung des Volkerbundes (794). Berlin 1924, Franz Vahlen.
- v. Seeckt, Hans, Gedanken eines Soldaten (179). Berlin 1928, Verlag für Kulturpolitik.
- Soldan, George, Der Mensch und die Schlacht der Zukunft. 1925, G. Stalling, Oldenburg.
- Sowjetunion und die Genfer Abrüstungskonferenz. Amtliche Dokumente (267). Berlin 1928, Osteuropa-Verlag.
- Stimson, R. H., (Columbus Ohio USA.), The control of the manufacture of armament. 10 Bd. (Manuskript).
- Sueter Murray F., Über Parseval-Luftschiffe. London, Pitman & Sons.
- Folkeforbundet :
- Afrustrningskonferencens Protokoller.
- Annuaire militaire. 8 Bd.
- Annuaire statistique du Commerce des Armes. 8 Bd.
- Alle i Geneve, Société des Nations.
- Wehberg, Hans, Die internationale Beschränkung der Rüstungen (464). Stuttgart und Berlin 1919. Deutsche Verlagsanstalt. Indeholder Literatur om Førkrigstiden : Delaisi, Hirst, World Peace Foundation, om Rustningskarteller i »Friedenswartek« 1913/14 og i »Economist« 1913/14, endv. af Perris, Persius, Newbold.

II. Anvendte bøger:

- Baker, Philip Noel, Disarmament (352). London 1927. The Hogarth Press.
- Die Blutschuld. Von einem alten Schweizer Industriellen (72). Zürich, Buchhandl. des schweizerischen Grütlivereins, 1918.
- Denny, Ludwell, We fight for Oil. Newyork and London 1928, Alfred Knopf.
- Ehrhardt, Dr., Jubiläumsschrift der Rheinischen Metallwaren-Fabrik. Düsseldorf.
- Die deutsche Eisen- und Stahlindustrie (128). Trykt som Manuskript. Hoppenstedt, Berlin 1930.
- Eizberger, M., Die Rüstungsausgaben des Deutschen Reiches 73). F. Encke, Stuttgart 1914.
- Faure, Paul, Schneider-Creuzot. Verlag des Populaire, Paris.
- Fiseher, Louis, Öl-Imperialismus. Berlin: 1921, Neuer deutscher Verlag.
- Goebbel, Otto, Deutsche Rohstoffwirtschaft im Weltkrieg (196). Stuttgart 1930, Deutsche Verlags-Anstalt (Carnegies Fredsfond) .
- Hoffmann, Karl, Ölpolitik und angelsachsischer Imperialismus (446). Berlin 1927, Ringverlag.
- Muehlon, Wilh., Das verheerte Europa. Ziirich 1918, Orell Füssli & Co.
- Nobel, Alfred, Dynamit, Petroleum, Pazifismus. Autor (Nobelfondets Udgave). Verlag von Paul List, Leipzig 1928.

Skodawerke, Denkschrift der Prager Presse vom 21. Oktober 1928, Prag.
Union of Democratic Control, The Secret International (48), London 1932.
Woker, Gertr., Der kommende Giftgaskrieg (160). Leipzig 1931, E. Oldenburg.

Om krigsvidenskaben

Værkerne af Clausewitz, Hans Delbrück, Kenworthy, G. Fr. Nicolai.

Af Otto Lehmann-Rußbüldts andre skrifter:

Der Kampf für den Weltfrieden. (Geschichte der deutschen Liga für Menschenrechte 1914-1927 [192].) (Illustreret). 2 RM. Verlagsanstalt Courier, Berlin SO 16.
Die Reichswehr. (Mit dem Wortlaut der Panzerkreuzerdenkschrift.) 1930 (64). Verlag die Scholle, Berlin-Weissensee, 1 RM.
Die Revolution des Friedens. E. Laubsche Verl., Berlin W 30 (144). 2,80 RM. 1932.
Denkschrift zum Reparations- und Abriistungsproblem (32).
Deutsche Liga für Menschenrechte. Berlin N 24, 30 Pfg.

Anden udgave publiceret af Det danske Fredsakademi, januar 2008 som et led i dokumentationen af det militær-industrielle kompleks historie. Moderniseret sprog af hensyn til læsebarheden for yngre læsere og søgemaskinerne.

Indscannet af Holger Terp. Enkelte skred i sideombrydningen i forhold til originalen.

En fuldstændig litteraturliste er i:

Lehmann-Rußbüldt, Otto: Die blutige Internationale der Rüstungsindustrie.

<http://www.fredsakademiet.dk/library/otto.pdf>

Yderligere dokumentation det militær-industrielle kompleks historie kan findes i:

Pille, Axel: Dødens Haandlangere : 12 Sider om Rustningskapitalen

<http://www.fredsakademiet.dk/library/pille.pdf>